हेटौडा उपमहानगरपालिका

वडा नं. १९

बालबालिकाको वस्तुगत विवरण- २०७९

CHILDREN PROFILE-2079

बालबालिकाको वस्तुगत विवरण- २०७९

प्रकाशक

हेटौडा उपमहानगरपालिका
वडा नं. १९ को कार्यालय

विषय सूची

खण्ड १ परिचय 3

१.१ वडाको परिचय 3

१.१.१ वडाको अवस्थिती 3

१.१.२ वडाको सिमाना र क्षेत्रफल..3

१.२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा विशेषता 3

१.३ प्रमुख व्यवसाय तथा रोजगारीको अवस्था..3

खण्ड २ बालमैत्री स्थानीय शासनको वडागत अवधारणा 4

२.१ बालबालिकाको परिभाषा तथा बालमैत्री स्थानीय शासन व्यवस्थाको आवश्यकता 4

२.२ बालबालिका सम्बन्धी विद्‌यमान कानुनी व्यवस्था..4

२.२.१ नेपालको संविधान 4

२.२.२ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४..5

२.२.३ बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५ 5

२.२.४ बालअधिकार सम्बन्धी महासन्धी १९८९ 6

२.२.५ दिगो विकास लक्ष्यः 6

२.२.६ बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०६८ 7

२.२.७ बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८ 7

२.२.८ बाल विवाह अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति, २०७२...7

२.२.९ पन्ध्रौ योजना (२०७६|२०७७-२०८०|२०८१) 8

२.३ बालमैत्री स्थानीय शासनको पृष्ठभूमि...8

२.३.१ बालमैत्री 8

२.३.२ बालमैत्री स्थानीय शासन..9

२.४ बालमैत्री स्थानीय शासनको कार्यक्षेत्र...9

२.५ बाल समूह सम्बन्धि विवरण...10

२.६ वडा तहको शासकिय संरचनामा बाल सहभागिता...10

२.७ बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समितिको विवरण 10

२.८ बाल भेला र बाल सहभागिता..11

खण्ड ३ वडाको जनसंख्या..12

३.१ लिङ्ग, उमेर समूह तथा जातिगत आधारमा जनसंख्या 12

३.१.२ उमेर समूहका आधारमा जनसंख्या...12

३.२ जातिगत आधारमा जनसंख्य...13

३.३ धर्मका आधारमा जनसंख्या विवरण...13

३.४ भाषाका आधारमा जनसंख्या 14

३.५ जन्मदर्ता सम्बन्धि विवरण...14

३.६ बाल विवाहको अवस्था...15

३.६.१ विवाह सम्बन्धी विवरण...15

३.६.२ बाल विवाह सम्बन्धी विवरण..15

३.६.३ उमेरगत विवाह सम्बन्धी विवरण 15

३.७ प्रति परिवार औषत बालबालिका संख्या...16

३.८ अपाङ्गता भएका बालबालिका सम्बन्धी विवरण 16

खण्ड ४ वडाको बाल तथा मातृ स्वास्थ्य..17

४.१ सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम 17
४.२ खोप लगाउने बालबालिका सम्बन्धि विवरण 17
४.३ कुपोषणबट प्रभावित बालबालिका सम्बन्धी विवरण 17
४.४ स्तनपान सम्बनधी विवरण 18
४.५ बालबालिकामा देखा पर्ने गरेका मुख्य रोगहरु र तीनको उपचार व्यवस्था 18
४.५.१ परिवारमा देखा परेका दिर्घ रोग सम्बन्धी विवरणः 18
४.५.२ बालबालिकामा देखा पर्ने गरेका दिर्घ रोगका प्रकारहरु सम्बन्धी विवरण 18
४.६ प्रसुति पूर्व ४ पटक र प्रसुति पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा २ पटक स्वास्थ्य परिक्षण गराउने गर्भवति महिलाहरुको विवरण 19
४.६.१ प्रसुति पूर्व गर्भवति महिलाको गर्भ जाँच सम्वब्धी विवरण 19
४.६.२ प्रसुति पश्चात सुत्केरी आमा र नवजात शिशुको जाँच सम्बन्धी विवरण 19
४.७ टिडी खोप सम्बनधी विवरण 20
४.८ आईरन चक्की सम्बनधी विवरण 20
४.९ दक्ष जनशक्तिबाट सुत्केरी गराउने महिलाहरुको विवरण 20
४.१० नियमित रुपमा तौल लिएको बालबालिका सम्बन्धि विवरण 21
४.१०.१ बालबालिकाको उमेर अनुसार तौल लिने सम्बन्धि विवरण 21
४.१०.२ बालबालिकाको तौल सम्बन्धि विवरण 21
४.११ भिटामिन ए तथा जुकाको औषधि खाएका बालबालिका सम्बन्धि विवरण 22
४.१२ HIV Positive आमा/बुवा बाट जन्मेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण 22
४.१३ बिरामी हुदा उपचारका लागि छनौट हुने उपचार केन्द्र 23
४.१३.१ घरदेखि उपचार केन्द्र सम्मको दुरी सम्बन्धी विवरण 23
४.१४ आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गर्ने घरपरिवार सम्बन्धि विवरण 23
४.१५ सार्वजनिक तथा नीजि चर्पी सरसफाई सम्बन्धी विवरण 24
४.१५.१ परिवार/घरधुरीमा शौचालयको अवस्था 24
४.१६ परिवारमा हातधुने व्यवस्था 24
४.१६.१ हातधुने बानि र व्यवहसरिक प्रयोग सम्बन्धी अवस्था 24
४.१६.२ साबुनपनीको प्रयोग सम्बन्धी अवस्था 25
४.१७ खानेपानीको श्रोत तथा उपलब्धता सम्बन्धी विवरण 25
४.१७.१ खानेपानीको मुख्य श्रोत सम्बन्धी विवरण 26
४.१७.२ घर देखि खानेपानीको स्रोत सम्मको समय दुरी सम्बन्धी विवरण 26
४.१७.३ खानेपानीको शुद्धीकरण बिधि सम्बन्धी विवरण 27
४.१८ खानेपानीको कारणले बिगत १ वर्षमा लागेका रोग तथा संक्रमणको अवस्था 27
खण्ड ५ वडाको शैक्षिक अवस्था 28
५.१ महिला तथा बालबालिकाको साक्षरता विवरण 28
५.२ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण 28
५.३ छात्रछात्राको विवरण 28
५.४ विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा 29
५.५ छात्रछात्राहरुको लागि शौचालयको व्यवस्था 29
५.६ कक्षाकोठा, फर्निचर, खेल मैदान सम्बन्धि विवरण 30
५.७ विद्यालय जान लाग्ने समय 30
५.८ विद्यालय जान छोड्नेहरु सम्बन्धि विवरण 31
५.८.१ विद्यालय जान छोड्ने कारणहरु सम्बन्धि विवरण 31

५.९ बाल विकास केन्द्र वा पूर्व प्राथमिक विद्यालयको विवरण 31
५.९.१ बाल विकास केन्द्रमा रहेका बालबालिकाको विवरण 32
५.१० विद्यालयम बालबालिकाले पाउने सजाय सम्बन्धी विवरण 32
खण्ड ६ वडामा बाल संरक्षण 33
६.१ द्वन्द पिडित तथा जोखिममा परेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण 33
६.२ विस्तापित बालबालिका सम्बन्धी विवरण 33
६.३ बालश्रमिक सम्बन्धी विवरण 33
६.४ परिवारमा बालबालिकामाथि यौन शोषणको घटना 33
६.५ सडक बालबालिकाको विवरण 33
६.६ कुलतमा लागेका बालबालिकाको विवरण 33
६.७ उमेर समूह अनुसार मृत्यु हुने बालबालिकाको विवरण 34
६.८ खाद्यान्न संकटमा परेका बालबालिकाको विवरण 34
६.९ जाडो तथा गर्मिका कारण मृत्य हुने गर्भवति महिला तथा बालबालकाको विवरण 34
६.१० संस्थागत हेरचाहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण 34
खण्ड ७ वडाको आर्थिक विकास 35
७.१ पेशा तथा रोजगारीको अवस्था सम्बन्धी विवरण 35
७.२ युवा रोजगारी सम्बन्धी विवरण 35
७.३ रोजगारीकालागि विदेशमा गएकाहरुको विवरण 35
७.४ परिवारको निर्णमा भूमिका (महिला पुरुष) 36
खण्ड ८ वडाको प्रकोप तथा शान्ति सुरक्षा 37
८.१ प्रकोपको विवरण 37
८.२ बाल अपराधको विवरण 37
८.३ परिवारमा सामजिक कुरितिका घटना 37
८.४ परिवारमा छोरा र छोरिमा भेदभाव 37

खण्ड १ परिचय

१.१ वडाको परिचय

१.१.१ वडाको अवस्थिती

यस हेटौंडा उपमहानगरपालिकाको वडा नं. १९ साबिकको बसामाडी गा.वि.स.को वडा नं. १,२,४,६ र ७ मिलेर बनेको हो । कुल ४७.०४ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलियको यो वडा क्षेत्रफलको आधारमा सबै भन्दा ठूलो वडा हो । यसको अधिकांस भागहरु ग्रामिण स्तरका छन। यस वडा भित्र गुम्बाडाँडा, गोरक्ष ताल जस्ता पर्यटकीय स्थलहरु रहेका छन ।

१.१.२ वडाको सिमाना र क्षेत्रफल

पूर्वमाः हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ र ३

पश्चिमः मनहरी गाउँपालिका र राक्सिराङ्ग गाउँपालिका

उत्तरमाः कैलाश र भिमफेदी गाउँपालिका

दक्षिणमाः मनहरी गाउँपालिका

यस वडाको क्षेत्रफल ४७.०४ वर्ग किलोमिटर रहेको छ ।

१.२ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा विशेषता

नेपालको मध्य भागमा रहेको हेटौंडालाई वि.स. २०२६ सालमा नगर पञ्चायत घोषणा संगै यस वडाको निर्माण भएको हो । साविक साबिकको बसामाडी गा.वि.स.को १,२,४,६ र ७ वडाहरुलाई समेटी यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ को निर्माण भएको हो ।यस वडाका अधिकंश भागहरु ग्रमिण क्षेत्र भएको छ ।

१.३ प्रमुख व्यवसाय तथा रोजगारीको अवस्था

परिवारको मुख्य पेशा				
क्र.सं.	**पेशा सम्बन्धी विवरण**	**प्रतिसत**	**संख्या**	**केफियत**
१	कृषि-पशुपालन-फलफुलखेति	२२	४५४	
२	ब्यापार-व्यवसाय	१८	३५८	
३	सेवा-नोकरी	१४	२८९	
४	ज्याला मजदुरी	२५	५०५	
५	विप्रेषण(विदेशबाट पठाएको रकम)	१७	३५४	
६	अन्य	४	८१	
	जम्मा :	**१००**	२९४१	उत्तर नदिएको ४ जना

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडाका मानिसहरुको आर्थिक अवस्थालाई हेर्दा आर्थिक स्रोतको मुख्य पेशाहरु कृषि, ज्याला मजदुरी, सेवा-नोकरी, बैदेशिक रोजगारी रहेको छ । कुल घरपरिवारको ४५४ अर्थात २२% घरपरिवार कृषि पेशामा रहेका छन् यसैगरी ३५८ अर्थात १८% घरपरिवारले व्यापार व्यवसाया पेशा गर्ने गरेका छन् । यसैगरी सेवा नोकरीमा यस वडाका २८९ घरपरिवारका सदस्यहरु रहेका छन् । ज्याला मजदुरीलाई आफ्नो पेशा बनाउने २५% अर्थात ५०५ घरपरिवारका सदस्यहरय छन् ।

खण्ड २ बालमैत्री स्थानीय शासनको वडागत अवधारणा

२.१ बालबालिकाको परिभाषा तथा बालमैत्री स्थानीय शासन व्यवस्थाको आवश्यकता

मानव जिवनको प्रारम्भिक रुप नै बालबालिका हो जसलाई वर्तमानका साझेदार र भविश्यका कर्णधारको रुपमा समेत हेरीन्छ । बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७५ र मूलुकी देवानी (संहिता) ऐन २०७४ जन्मेदेखि १८ वर्ष उमेर नपुगेका व्यक्तिलाई बालबालिका भनिन्छ । यसैगरी बालबालिकासम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धी १९८९, जन्मेदेखि १८ वर्ष उमेर नपुगेका सम्पूर्ण मानव जातिलाई बालबालिका भनिन्छ, तर हरेक राज्यले योभन्दा बढी नहुने गरी बालबालिकाको उमेर तोक्न सक्नेछन् ।

नेपालको शासकीय पद्धति र सेवा प्रवाहका सम्बन्धमा बालबालिकाका सवालहरू सम्बोधन गर्न आवश्यक ठानी विगत लामो समयदेखि नेपालमा बालबालिकाको अधिकारलाई प्रत्याभूत गराउन तथा बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्न सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका थिए । यस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै हालको परिवर्तित सन्दर्भ र नेपालको संविधान २०७३, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ अनुरुप राष्ट्रका सबै स्थानीय तहमा सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा गतिविधिहरू बीच एकरुपता कायम गरी बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकास गर्न अत्यावश्यक छ। तसर्थ स्थानीय सरकारको शासन प्रक्रियामा बालबालिकाको अधिकार सम्बन्धी सवाललाई समावेशी सिद्वान्तको आधारमा मूलप्रवाहीकरण गर्नका लागि बालमैत्री स्थानीय शासनको आवश्यकता रहेको छ ।

२.२ बालबालिका सम्बन्धी विद्यमान कानुनी व्यवस्था

२.२.१ नेपालको संविधान

नेपालको संविधानको मौलिक हक अन्तर्गत समानताको हक, बालबालिकाको हक र सामाजिक सुरक्षाको हकमा बालबालिका सम्बन्धी देहाय बमोजिमको प्रावधान रहेको छ ।

१) समानताको हक (धारा १८)

राज्यले नागरिकहरुका बिच कुनै भेदभाव नगर्ने तर सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका बालबालिका लगायतका नागरिकको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासका लागि कानून बमोजिम विशेष व्यवस्था गर्न सकिने प्रावधान समानताको हकमा रहेको छ ।

२) बालबालिकाको हक (धारा ३९) मा देहाय बमोजिमका प्रावधान रहेका छन्

(क) प्रत्येक बालबालिकालाई आफ्नो पहिचान सहित नामकरण र जन्मदर्ताको हक हुनेछ ।

(ख) प्रत्येक बालबालिकालाई परिवार तथा राज्यबाट शिक्षा, स्वास्थ्य,पालन पोषण, उचित स्याहार, खेलकूद, मनोरञ्जन तथा सर्वांगीण व्यक्तित्वविकासको हक हुनेछ ।

(ग) प्रत्येक बालबालिकालाई प्रारम्भिक बाल विकास तथा बालसहभागिताको हक हुनेछ ।

(घ) कुनै पनि बालबालिकालाई कलकारखाना, खानी वा यस्तै अन्यजोखिमपूर्ण काममा लगाउन पाइने छैन ।

(ङ) कुनै पनि बालबालिकालाई बाल विवाह, गैरकानूनी ओसारपसार रअपहरण गर्न वा बन्धक राख्न पाइने छैन ।

(च) कुनै पनि बालबालिकालाई सेना, प्रहरी वा सशस्त्र समूहमा भर्नावा प्रयोग गर्न वा सांस्कृतिक वा धार्मिक प्रचलनका नाममा कुनै पनि माध्यमवा प्रकारले दुव्र्यवहार, उपेक्षा वा शारीरिक, मानसिक, यौनजन्य वा अन्य कुनैप्रकारको शोषण गर्न वा अनुचित प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

(छ) कुनै पनि बालबालिकालाई घर, विद्यालय वा अन्य जुनसुकै स्थानर अवस्थामा शारीरिक, मानसिक वा अन्य कुनै किसिमको यातना दिन पाइनेछैन ।

(ज) प्रत्येक बालबालिकालाई बाल अनुकूल न्यायको हक हुनेछ ।

(झ) असहाय, अनाथ, अपांगता भएका, द्वन्द्वपीडित, विस्थापित एवं जोखिममा रहेका बालबालिकालाई राज्यबाट विशेष संरक्षण र सुविधा पाउने हक हुनेछ ।

(ञ) उपधारा (४), (५), (६) र (७) विपरीतका कार्य कानून बमोजिमदण्डनीय हुनेछन् र त्यस्तो कार्यबाट पीडित बालबालिकालाई पीडकबाट कानून बमोजिम क्षतिपूर्ति पाउने हक हुनेछ ।

(३) सामाजिक सुरक्षाको हक (धारा ४३)

बालबालिकालाई कानुन बमोजिम सामाजिक सुरक्षाको हक हुने प्रावधान रहेको छ ।

(४) राज्यका नीतिहरु (धारा ५१)

श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति (झ)(३) मा बादश्रम लगायत श्रम शोषणका सबै रुपको अन्त्य गर्ने नीति रहेको छ । सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति (ञ) ४ मा बालबच्चाको पालन पोषण, परिवारको हेरचाह जस्ता काम र योगदानलाई आर्थिक रुपमा मूल्यांकन गर्ने नीति रहेको छ । साथै (ञ) ५ मा बालबालिकाको सवोत्तम हितलाई प्राथमिक रुपमा ध्यान दिने नीति रहेको छ ।

२.२.२ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४

बालबालिकाको हक सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहलाई जिम्मेवार बनाउन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा विभिन्न प्रावधानहरु रहेका छन् । यस ऐनले बालअधिकार प्रवद्र्धन गर्न ऐनको दफा ११(ज) बमोजिम प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा र अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित गाउँ÷ नगरपालिकाको रहेको छ । शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण र मर्मत सम्भार, आधारभूत तहको परीक्षा व्यवस्थापन, स्थानीय पुस्तकालय र वाचनालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन, माध्यमिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय र नियमन गर्ने कार्य समेत गाउँ÷नगरपालिकाको कार्यक्षेत्र भित्र पर्दछ । यसैगरी सोही दफाको खण्ड (झ) बमोजिम आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन, आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र प्रवद्र्धन, स्वस्थ खानेपानी तथा खाद्य पदार्थको गुणस्तर र वायु तथा ध्वनिको प्रदुषण नियन्त्रण, सरसफाई सचेतनाको अभिवृद्धि र स्वास्थ्यजन्य फोहरमैलाको व्यवस्थापन समेत स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रमा रहेको छ ।

ऐनको दफा १२ उपदफा २ खण्ड (१) को ग ले बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवद्र्धन गरी बालमैत्री वडा घोषणा गर्ने जिम्मेवारी गाउँ,नगरपालिकाको वडालाई दिएको छ । बालउद्यानको व्यवस्था, प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र सञ्चालन र व्यवस्थापन, पुस्तकालय, वाचनालय, सामुदायिक सिकाई केन्द्र व्यवस्थापन, बालक्लब तथा बालसञ्जालको संचालन र व्यवस्थापन, वडाततहको स्वास्थ्य केन्द्र तथा उपकेन्द्रको व्यवस्थापन, बालबालिकाहरुलाई बि.सि.जि।, पोलियो, भिटामिन ए को व्यवस्था, पोषण कार्यक्रमको सञ्चालन, अन्तरव्द्यिालय तथा बालक्लब मार्फत खेलकुद कार्यक्रमको सञ्चालन, प्रचलित कानून बमोजिम घटना दर्ता सम्बन्धी जनचेतना कार्यहरु समेत वडाको जिम्मेवारीमा रहेका छन् । यस्तै महिला विरुद्धको हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचविखन, निरक्षरता जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने, गराउने , सडक बालाबलिकाको उद्धार र पुर्नस्थापना गर्ने गराउने, प्राङ्गारिक कृषि, सुरक्षित मातृत्व, विद्यार्थी भर्ना, पूर्ण खोप, खुला दिसामुक्त क्षेत्र, वातावरणमैत्र, बालमैत्री शासन जस्ता प्रवद्र्धनात्मक कार्यहरु गर्न, गराउने जिम्मेवारी समेत वडाको हुने प्रावधान रहेको छ ।

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषय क्षेत्रगत, मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रकृयासंग अनुकुल हुनेगरी गर्नुपर्ने र सबै प्रकृयामा बालालिका लगायतका अन्तरसम्बबिन्धत विषयलाई समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत यस ऐनले गरेको छ ।

२.२.३ बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५

प्रत्येक बालक जम्मेपछि निजको बाबु भए बाबुले, बाबु नभए आमाले र आमा पनि नभए परिवारका अन्य सदस्यले आफ्नो धर्म, संस्कृति र चलन अनुसमर बालकको नाम राखिदिनु पर्ने र बालकको बाबु, आमा वा परिवारको कुनै सदस्य जीवित नरहेकोमा वा पत्ता नलागेकोमा बालकलाई पाल्ने व्यक्ति वा संस्थाले बालकको नाम राखिदिनु पर्ने

व्यवस्था बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७५ ले गरेको छ । यसैगरी यस ऐनमा बाबु, आमाले आफ्नो परिवारको आर्थिक अवस्था अनुसार प्रत्येक बालकको पालन पोषण गर्नुका अतिरिक्त निजको शिक्षा, स्वास्थ्योपचार, खेलकुद तथा मनोरञ्जनका सुविधाहरुको व्यवस्था गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ । उक्त ऐनले बालबालिकाको बाँच्न पाउने अधिकार, नाम, राष्ट्रियता र पहिचानको अधिकार, भेदभाव विरुद्धको अधिकार, बाबु आमासंग बस्ने र भेटघाट गर्ने अधिकार, संरक्षणको अधिकार, पोषण तथा स्वास्थ्यको आधिकार, खेलकुद, मनोरञ्जन तथा सांस्कृतिक अधिकार र शिक्षाको अधिकारलाई बालबालिकाको अधिकारको रुपमा सुनिश्चित गरेको छ । त्यसैगरी बालबालिकासंग सम्बन्धित विषय हेर्न बाल अदालतको गठन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । बालअधिकारलाई सुनिश्चित गर्न सहयोग पु¥याउन केन्द्रिय बाल न्याय समिति र जिल्ला बाल न्याय समितिको व्यवस्था समेत रहेको छ । प्रदेश तथा स्थानीय तहमा बाल अधिकारको विषयलाई संस्थागत गर्न राष्ट्रिय बाल अधिकार परिषद, प्रदेश तथा स्थानीय तहको बाल अधिकार समितिको व्यवस्था समेत रहेको छ ।

२.२.४ बालअधिकार सम्बन्धी महासन्धी १९८९

बालअधिकारलाई परिभाषित गर्ने विभिन्न महासन्धीहरु बनेका छन् र विश्वभर कार्यान्वयनमा रहेका छन् । यीमध्ये सन् १९८९ मा संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाबाट सर्वसम्मत रुपमा पारित भएको बालअधिकार सम्बन्धी महासन्धी बालअधिकारका सन्दर्भमा अत्यन्तै महत्वपूर्ण एक दस्तावेज हो। यस महासन्धिले बालबालिकाका जीवनरक्षा, विकास, सुरक्षा वा संरक्षण तथा सम्मानपूर्वक सक्रिय जीवनका लागि आवश्यक सबै आधारभूत अधिकारको विश्वव्यापी रुपमा नै स्पष्ट आधार तयार गरेको छ । नेपालले सन् १९९० को सेप्टेम्बर १४ तारिखमा यस महासन्धिलाई अनुमोदन गरी नेपाली बालबालिकाको हक अधिकारको परिपूर्तिका लागि यो महासन्धि कार्यान्वयन गरिरहेको छ।अहिलेसम्म विश्वका १९३ राष्ट्रले बालअधिकारसम्बन्धी महासन्धी १९८९ लाई अनुमोदन गरेकाले महासन्धीमा व्यवस्था भएका बालअधिकारका प्रावधानहरुले विश्वस्तरमा नै स्वीकृति पाएको देखिन्छ।

२.२.५ दिगो विकास लक्ष्यः

संयुक्त राष्ट्रसंघको पहलमा सन २०३० सम्म प्राप्त गर्ने गरी तयार गरिएको विश्वव्यापी लक्ष्यहरु नै दिगो विकासका लक्ष्यहरु हुन् । जसमा १७ वटा मूल लक्ष्य तथा १६९ परिमाणत्मक लक्ष्यहरु तोकिएका छन् । दिगो विकासका कूल १७ लक्ष्यहरु मध्ये १, २, ३, ४, ५, ६, ९, ११, १६ र १७ गरी १० वटा लक्ष्यहरु बालबालिका र महिला संग सम्बन्धित रहेका छन् । जसमध्ये लक्ष्य ४ सबैका लागि समावेशी र गुणस्तीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने र किशोरीहरुको सशक्तीकरण गर्ने, लक्ष्य ६ सबैका लागि खानेपानी तथा सरसफाइको उपलब्धता गर्ने, लक्ष्य ९ बलियो पूर्वाधार निर्माण गर्ने र दिगो औद्योगिकीकरणको प्रवद्र्धन गर्ने, लक्ष्य ११ नगरहरु र मानववस्तीहरुलाई समावेशी, सुरक्षित र दिगो बनाउने, लक्ष्य १६ समावेशी समाजको प्रवद्र्धन गर्ने र सबैलाई न्यायमा पहुँच प्रदान गर्ने, र लक्ष्य १७ कार्यान्वयन प्रक्रिया मजबुत बनाउने र साझेदारीलाई पुनर्जीवन दिने लक्ष्यहरु बालबालिकाको सर्वाङ्गिण विकासको लागि आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने, पूर्वाधार विकास गर्ने, निर्मित पूर्वाधार दिगो बनाउने र सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र र विकास साझेदारको संलग्नतामा लक्ष्य पूरा गर्ने विषय रहेका छन् ।

सन २०३० सम्ममा न्यायपूर्ण तथा समृद्ध मुलुक बनाउने परिकल्पना साथ नेपालको दिगो विकास लक्ष्यहरु तयार भई स्वीकृत भइसकेको छ । राज्यको पुर्नसंरचना पश्चात आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा, प्राथमिक स्वास्थ्य उपचार, पिउने पानीको आपूर्ति र सरसफाई, कृषि, आधारभूत पूर्वाधारहरु, सामाजिक सुरक्षा र विपद् व्यवस्थापनका विषयहरु स्थानीय तहको क्षेत्राधिकारका विषय बनोका छन् । जुन विषयहरु दिगो विकास लक्ष्यसंग प्रत्यक्ष सम्बन्धित रहेका छन् ।

क) बालअधिकारका आधारभूत सिद्दान्तहरु (General Principles of the CRC)

संयुक्त राष्ट्रसंघको बालअधिकारसम्बन्धी महासन्धि १९८९ का सन्दर्भमा संयुक्त राष्ट्रसंघीय बालअधिकार समितिले निम्न चार प्रावधानलाई सिद्धान्तका रुपमा स्वीकार गरेको छ । यिनीहरु महासन्धीमा व्यवस्था भएका अधिकारका

प्रावधान समेत हुन् । यी सिद्धान्तहरु महासन्धीमा व्यवस्था भएका सबै अधिकार कार्यान्वयनका सन्दर्भमा समेत समान रुपमा लागू हुन्छन्।

१. भेदभाव रहित (Non Discrimination)

सबै बालबालिकालाई बिना भेदभाव, बिना पक्षपात सम्पूर्ण अधिकारहरु उपलब्ध गराउनु पर्दछ । कुनै पनि बालबालिकालाई निजको वा उनीहरूका बाबुआमा, अभिभावकको जाति, रंग, लिंग, भाषा, धर्म, राजनैतिक वा अन्य विचारहरु, राष्ट्रिय जातीय वा सामाजिक उत्पति, सम्पत्ति, अशक्तता, जन्म वा अन्य हैसियतको आधारमा भेदभाव नगरी समान रुपमा सम्मान गर्नुपर्दछ ।(धारा २)

२. बालबालिकाको सर्वोत्तम हित

बालबालिकाका निम्ति गरिने प्रत्येक कार्यहरुमा बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई ध्यान दिनु पर्दछ । सार्वजनिक तथा कल्याणकारी संस्थाहरु, अदालत, प्रशासनिक निकाय, विधायिका लगायत सबैले बालबालिकासँग सम्बन्धीत कार्य गर्दा बालबालिकाको सर्बोत्तम हितलाई प्राथमिकता दिनुपर्दछ ।(धारा ३)

३. दीर्घ जीवन र विकास

बाँच्न पाउनु बालबालिकाको जन्म सिद्ध अधिकार हो ।बालबालिकाको दीर्घ जीवन र विकासका निम्ति राज्यले यथासम्भव बढी भन्दा बढी प्रयास गर्नु पर्दछ।(धारा ६)

४. बालबालिकाको विचार र भावनाको कदर

बालबालिकाहरुसँग सम्बन्धीत विषयमा उनीहरुले आफ्नो विचार व्यक्त गर्न पाउनु पर्छ । बालबालिकाका विचार र भावनाको कदर गर्दै उनीहरुको उमेर र परिपक्वता अनुसार उचित मान्यता पनि दिइनुपर्दछ। बालबालिकालाई पनि समाजको एक अभिन्न अंग मानी सहभागी गराइनु पर्दछ।(धारा १२)

२.२.६ बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०६८

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन कार्यविधि, २०६८ तत्कालीन समयका स्थानीय निकायहरूलाई बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा लागु गर्न दिशानिर्देश गर्ने मुख्य उदेश्यले ल्याइएको थियो । यस कार्यविधिले बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धनको लागि संस्थागत संरचनाको व्यवस्था, कार्यजिम्मेवारी , अनुगमन मुल्याङ्कन सम्बन्धी व्यवस्था, कोषको व्यवस्थाका साथै बालमैत्री गाउँ विकास समिति तथा बालमैत्री नगरपालिका घोषणाका लागि पुरा गर्नुपर्ने ३९ वटा सूचकहरूको व्यवस्था गरेको थियो ।

२.२.७ बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७८ नेपाल सरकार माननीय मन्त्रिस्तरीय निर्णय बाट २०७८ असार २७ गते स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा आएको र बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधि २०७९ कार्यान्वयनमा रहेको छ। हाल यसै निर्देशिका अनुसरा बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका कृयाकालापहरु संचलनमा आईरहेका छन ।

२.२.८ बाल विवाह अन्त्यका लागि राष्ट्रिय रणनीति, २०७२

विवाह गर्ने वा नगर्ने भन्ने विषय प्रत्येक व्यक्तिको नैसर्गिक अधिकार हो। मानव अधिकारको दृष्टिकोणवाट आफूले रोजेको व्यक्तिसंग विवाह गर्न पाउने र आफनो भविष्यको मार्गचित्र तय गर्ने प्रत्येक नागरिकको हक अधिकार सुनिश्चित हुनपर्दछ । यसका लागि प्राय सवैमुलुकहरुले विवाहको लागि न्यूनतम उमेर तोकेका हुन्छन्। नेपालको देवानी संहितामा विवाहको लागि कानुनी उमेर २० बर्ष तोकिएको छ । नेपालको संबैधानिक इतिहासमा संविधानले बाल विवाहलाई पहिलो पटक बालअधिकार हननको बिषयको रुपमा उल्लेख गरी दण्डनीय अपराधको रुपमा स्वीकार गरेकोछ ।बाल विवाह उच्च रहेका मुलुकहरुमध्ये नेपाल अग्रपंक्तिमा रहेको छ।

दक्षिण एशियामा नेपाल बंगलादेश र भारत पछि तेश्रो स्थानमा पर्दछ । बालकको तुलनामा संख्यात्मक रुपमा बढी बालिकाको विवाह १८ वर्ष नपुग्दै हुने गरेको अध्ययनवाट देखिएको छ । यसो हुनुमा महिलाभन्दा पुरुषको उमेर सामान्यतया बढी हुनुपर्ने सामाजिक एवं सांस्कृतिक मान्यता,लैंगिक विभेद, गरीबी, अशिक्षा, असुरक्षा जस्ता कारणहरु

प्रमुख रुपमा देखिएका छन्। बाल विवाहले बालबालिकालाई आधारभूत अधिकारबाट बञ्चित मात्र गराउँदैन उनीहरू आफ्नो भविष्यको छनोट गर्ने अधिकार तथा सो सम्बन्धमा निर्णय लिने प्रकृयामा सहभागी हुने अवसरबाट पनि बञ्चित हुन्छन्। बिशेष गरी बालिका र महिलाको सन्दर्भमा बाल विवाहले एउटा मात्रै अधिकारको उल्लंघन नगरी उनीहरुको जीवनचक्रमा थुप्रै अधिकार उल्ल्घनको श्रृंखला सिर्जना गरी थप हिंसाको कुचक्रमा पर्ने अवस्था रहन्छ । बाल विवाहको कारण बैवाहिक जीवन दिगो नहुने, परिपक्क नभई सन्तान जन्माउदा स्वास्थ्य सम्बन्धी विभिन्न समस्याहरु देखिने, लैंगिक हिंसा, यौनजन्य हिंसा, बालश्रम, वेचविखन जस्ता थप हिंसाहरुले बालिका र महिलाहरु थप प्रभावित हुन पुग्दछन । कालान्तरमा समाज विकास प्रकृयामा महिलाहरूको भूमिका र सहभागितालाई न्यून बनाई सभ्य, सुंसस्कृत एवं समतामूलक समाज निर्माण गर्न बाल विवाह बाधक बन्न पुग्दछ ।
बालबालिका सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, २०६९ ले वाल विवाहलाई बालवालिकाको हक अधिकार प्रचलनका लागि वाधकको रुपमा पहिचान गरेको छ । राष्ट्रिय रणनीति ८.९ मा बाल विवाह रोक्न सरकार र विकासका साझेदार संस्थाहरुको सहकार्यमा समुदायस्तरका संघसंस्थाहरुलाई परिचालन गर्ने, बाल विवाह विरुद्धको उजुरी सक्रियताका साथ लिने र कारवाही गर्ने व्यवस्थाका साथै बाल विवाह रोक्ने कार्यका लागि स्थानीय तहलाई थप जिम्मेवारी दिइने कुरा उल्लेख गरिएको छ । यसैगरी राष्ट्रिय रणनीति ९.३ मा स्थानीय स्तरसम्म बालबालिकाको बेचविखन, ओसारपसार र बाल विवाह विरुद्ध सचेतना तथा जागरण कार्यक्रम सञ्चालन र गाँउस्तरमा बाल संरक्षणको विषयमा चेतना अभिवृद्धि गर्न संचार लगायत अन्य उपयुक्त माध्यमको परिचालन गरिने कुरा उल्लेख छ ।

२.२.९ पन्ध्रौ योजना (२०७६।२०७७-२०८०।२०८१)

पन्ध्रौ योजना (२०७६।२०७७-२०८०।२०८१)
पन्ध्रौ योजना (२०७६।२०७७-२०८०।२०८१) मा बाल विवाहको रोकथाम लगायत विभिन्न प्रकारका सामाजिक दुर्व्यवहार अन्त्य गर्ने लक्ष्य लिईएको छ ।

२.३ बालमैत्री स्थानीय शासनको पृष्ठभूमि

हेटौडा उपमहानगरपालिकाले लामो समय देखि बाल अधिकारका क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आईरहेको सन्दर्भमा २०७९ भदौ ५ गते बालमैत्री स्थानीय शासन नीतिगत अवलम्बन तथा घोषणा सम्बनधी उपमहानगरपालिका स्तरीय अभिमुखिकरण कार्यक्रम गरी यस उपमहानगरपालिकाले बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरुलाई थप प्रभावकारीताका साथ अघि सारेको हो । उपमहानगरपालिकाले २०८० मंसिर भित्रमा बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्ने कर्ययोजना सहितको प्रतिबद्दता गरी बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी अभियान संचालन गरेपछी यस वडाले बालमैत्री स्थानीय शासन नीतिगत अवलम्बन तथा घोषणा सम्बनधी वडा स्तरीय अभिमुखिकरण कार्यक्रम गरी बालमैत्री स्थानीय शासन वडागत अवधारणाको सुरु गरेको हो । वडाले मिति २०८० असोज १ गते बालमैत्री स्थानीय शासनयुक्त वडा घोषणा गर्ने प्रतिबद्दता सहित वडामा बालमैत्री स्थानीय शासनका विभिन्न कार्यक्रमहरु गर्दै आएको छ ।
बालबालिकालाई मित्रवत वा मैत्रीपूर्ण व्यवहार गर्नु नै बालमैत्री हो। अर्को अर्थमा बालमैत्री भन्नाले बालबालिकालाई मनपर्ने, उनीहरूलाई सहज, रमाइला र सुरक्षित लाग्ने तथा बालअधिकार हनन् नहुने व्यवहार वा वातावरण भन्ने बुझिन्छ। जस्तैः विद्यालयमा बालबालिका अनुकूल वातावरण हुनु, शिक्षकले बालबालिकालाई साथी जस्तै व्यवहार गर्नु, घरमा अभिभावकले बालबालिकालाई राम्रो व्यवहार गर्नु आदि। यस्तै बालबालिकाको लिङ्ग, जाति, भाषा, धर्म आदिको आधारमा भेदभाव नगर्नु बालबालिका सम्बन्धी विषयमा बालबालिकाका विचारहरू सुन्नु र कदर गर्ने वातावरणलाई बालमैत्री भनिन्छ।

२.३.१ बालमैत्री

बालबालिकालाई मित्रवत वा मैत्रीपूर्ण व्यवहार गर्नु नै बालमैत्री हो। अर्को अर्थमा बालमैत्री भन्नाले बालबालिकालाई मनपर्ने, उनीहरूलाई सहज, रमाइला र सुरक्षित लाग्ने तथा बालअधिकार हनन् नहुने व्यवहार वा वातावरण भन्ने बुझिन्छ। जस्तैः विद्यालयमा बालबालिका अनुकूल वातावरण हुनु, शिक्षकले बालबालिकालाई साथी जस्तै व्यवहार गर्नु, घरमा अभिभावकले बालबालिकालाई राम्रो व्यवहार गर्नु आदि। यस्तै बालबालिकाको लिङ्ग, जाति, भाषा, धर्म

आदिको आधारमा भेदभाव नगर्नु बालबालिका सम्बन्धी विषयमा बालबालिकाका विचारहरू सुन्नु र कदर गर्ने वातावरणलाई बालमैत्री भनिन्छ।

२.३.२ बालमैत्री स्थानीय शासन

बालमैत्री स्थानीय शासन स्थानीय तहमा बाल अधिकार सुनिश्चित गर्न ल्याइएको शासकीय अवधारणा हो ।यस अवधारणामा बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागितालाई बाल अधिकारका चार पक्षलाई मुख्य आधारको रुपमा लिईएको छ।नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५, बाल अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि (CRC), १९८९, पन्ध्रौं योजना लगायतका कानून, नीति तथा कार्यक्रमहरूमा बाल अधिकारको समग्र पक्षलाई सम्बोधन गर्न विभिन्न व्यवस्था गरिएको छ।स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ , बालमैत्री स्थानीय शासन राष्ट्रिय रणनीति, २०६८, बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन निर्देशिका २०७९ र बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधि, २०७९ का बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता जस्ता बाल अधिकारका सवाललाई स्थानीय तहको नीति, संरचना, प्रणाली, कार्य प्रक्रिया र व्यवहारमा संस्थागत गर्ने शासकीय पद्धति नै बालमैत्री स्थानीय शासन हो ।

२.४ बालमैत्री स्थानीय शासनको कार्यक्षेत्र

बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता जस्ता बाल अधिकारका सवालहरुनै बालमैत्री स्थानीय शासनको क्षेत्रहरु हुन् ।

२.४.१ बाल बचाउ

बालबालिकालाई पोषणयुक्त खाना, आवास, लत्ता कपडा, औषधी, तोकिएका खोपहरू, स्तनपान गर्न पाउने अधिकार, अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रता, राष्ट्रियताको अधिकार, भेदभाव विरूद्दको अधिकार, हेरचाह र पालनपोषणको अधिकार र स्वास्थ्यको अधिकार तथा आराम गर्न पाउने अधिकार, खेलकुद, मनोरन्जन एवम् सांस्कृतिक अधिकार बालबालिकाको बाँच्न पाउने अधिकार अन्तर्गत पर्दछन्।

२.४.२ बाल संरक्षण

बाल संरक्षण अन्तर्गत बालबालिकाको नाम र जन्म दर्ता, आफू विरूद्द हुने सबै प्रकारका हिंसा, दुर्व्यवहार, बेचविखन, ओसार पसार शोषण र बेवास्ताबाट संरक्षण प्राप्त गर्ने अधिकार, अपाङ्गता भएका, द्वन्द्वपीडित, विस्थापित एवम् जोखिममा परेका र सडक बालबालिकालाई सुनिश्चित भविश्यको लागि स्थानीय तहबाट पुर्‍याइने विशेष संरक्षण, बालबालिकालाई निजको बाबु आमा, संरक्षक, शिक्षक वा जोसुकैबाट हुने शारीरिक तथा मानसिक यातना र अमानवीय व्यवहार विरूद्द संरक्षण जस्ता विषय पर्दछन्।

२.४.३ बाल विकास

बाल विकास अन्तर्गत बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक र संवेगात्मक विकास सहितको व्यक्तित्व विकासका लागि शिक्षा, संरक्षकत्व प्राप्त गर्ने जस्ता अधिकारलाई सम्झनुपर्दछ। बालबालिकासँग सम्बद्द विषयगत क्षेत्रहरू जस्तै सार्वजनिक भौतिक सुविधाहरू, भवन, विद्यालय, अस्पताल, उद्यान, मनोरन्जनस्थल, सडकपेटी, जेब्राक्रसिङ आदिको उपयोगमा बालबालिकाको अधिकार सुरक्षित रहने विषयहरू पनि विकासको अधिकारभित्र पर्दछन्।स्थानीय आवश्यकता र सम्भावनाको आधारमा बालप्रतिभा उजागर हुनेगरी सञ्चालन गरिने विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापहरू बाल विकासका क्षेत्रभित्र पर्दछन्।

२.४.४ बाल सहभागिता

बालबालिकाको सरोकारका विषय र उनीहरूको जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने नीतिहरूको निर्माण तथा निर्णय प्रकृयामा बालबालिकाको कुरा सुनुवाई गर्ने र उनीहरूको विचारको कदर गर्ने, सामाजिक र सांस्कृतिक क्रियाकलाप तथा जीवनका हरेक पक्षमा विना रोकतोक र विना भेदभाव सहभागी हुन पाउने, आस्था अनुसारको धर्ममा संलग्न हुन पाउने, कुनै पनि विषयको जानकारी राख्न र अभिव्यक्त गर्न पाउने, रचनात्मक कार्य गर्न तथा संघ-संस्था खोल्न वा सहभागी हुन पाउने लगायतका अधिकारहरू नै बालबालिकाको सहभागिताको अधिकार हो । बालबालिकाले आफूलाई

विभिन्न स्थानमा सहभागी गराउदै सिक्ने, अनुभव गर्ने, अनुभूति गर्दै यसलाई व्यवहारिक तरिकाबाट आत्मसाथ गर्दै आफूलाई परिपक्व र सक्षम बनाउदै लैजानु बाल सहभागिता हो।

२.५ बाल समूह सम्बन्धि विवरण

बालक्लबको प्रकार र लिङ्गको आधारमा सहभागिता						
क्र.सं.	**बालक्लबको विवरण**	**बालिका**	**बालक**	**अ. बालिका**	**अ. बालक**	**जम्मा**
१	विद्यालयमा आधारित बालसमूह	५५	४०	०	०	९५
२	समुदायमा आधारित बालसमूह	१५०	११९	०	०	२६९
जम्मा :		**२०५**	**१५९**	**०**	**०**	**३६४**

स्रोतः महिला बालबालिका तथा समावेशीकरण महाशाखा

यस वडामा विद्यालमायमा आधारित बालसमूह र समुदायमा आधारित बालसमूहमा गरी जम्मा ३६४ जना बालबालिकाको सहभागिता रहेको छ जसमा २०५ जना बालिका र १५९ जना बालकको सहभागिता रहेको छ ।

२.६ वडा तहको शासकिय संरचनामा बाल सहभागिता

क्र.स.	शासकीय संरचनामा	बालक	बालिका	जम्मा संख्या
१	बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समिति	१	१	२
२	वडा बालअधिकार समिति	१	१	२
३	विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरु (५ विद्यालयमा)	५	५	१०
४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति	१	१	२
५	बालसमूह १९ ओटामा	१५९	२०५	३६४
६	वडा बाल समूह संजाल	१०	१५	२५

स्रोतः महिला बालबालिका तथा समावेशीकरण महाशाखा

२.७ बालमैत्री स्थानीय शासन वडा समितिको विवरण

क्र.स.	नाम थर	पद	प्रतिनिधित्व गरेको निकाय	कैफियत
१	नरनाथ सुबेदि	अध्यक्ष	वडा अध्यक्ष	
२	रमा गोले	सदस्य	वडा सदस्य/ बालमैत्री सम्पर्क व्यक्ति	
३	रिता सुनार	सदस्य	वडा सदस्य	
४	प्रताप सिं थिङ	सदस्य	वडा सदस्य	
५	राज कुमार बज्जु	सदस्य	वडा सदस्य	
६	प्रकास बर्तौला	सदस्य	स्वास्थ्य प्रमुख	
७	श्याम कुमार रिमाल	सदस्य	टोलविकास संस्था	
८	अञ्जु पंडित	सदस्य	महिला समूह	
९	प्रबोध बिडारी	सदस्य	वि. प्र.अ.	
१०	सबिन घलान	सदस्य	वि. प्र.अ.	
११	मनोहरा पंडित	सदस्य	महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविका	
१२	देवेन्द्र अर्याल	सदस्य	टोलविकास संस्था	
१३	भावना घिमिरे	सदस्य	वडा बाल संजाल	

१४	सुशाना दियाली	सदस्य	वडा बाल संजाल	
१५	राजेन्द्र नाथ पोखरेल	सदस्य सचिव	वडा सचिव	

स्रोतः महिला बालबालिका तथा समावेशीकरण महाशाखा

२.८ बाल भेला र बाल सहभागिता

बालमैत्री स्थानीय शासनका चूचक स्थानीय तहको योजना तर्जुमा पूर्व वार्षिक रूपमा वडा र गाउँ÷नगरपालिका तहमा बालभेला आयोजना गरी बालभेलाले प्राथमिकता तोकेका विषयलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गरिएको हुनेछ भन्ने रहेको छ जासको कार्यान्वयन सतप्रिशत हुनु पर्दछ यसै सन्दर्भमा यस हेटौडा उपमहानगरपालिका ले अर्थपूर्ण बालसहभागिता सुनिश्चित गर्नको लागि आ.व. २०८०।८१ को योजना तर्जुमाको चरणमा नगर स्तरको बालभेला आयोजना गरेको हो ।

खण्ड ३ वडाको जनसंख्या

३.१ लिङ्ग, उमेर समूह तथा जातिगत आधारमा जनसंख्या

३.१.१ लिङ्गको आधारमा जनसंख्या

यस वडा नं. १९ मा कुल २०४५ घरपरिवार रहेकोमा १००९४ जनसंख्या रहेको छ जसमा महिलाको जनसंख्या ४९९३ जना र पुरुष ५१०१ जना रहेको छ ।

लिङ्गको आधारमा जन-संख्या				लिङ्गको आधारमा घरमुली	
क्र.स.	लिङ्ग	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या
१	महिला	४९.५	४९९३	२५.७	५२६
२	पुरुष	५०.५	५१०१	७४.१	१५१५
	उत्ता नआएको			०	४
		१००	**१००९४**	**१००**	**२०४५**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा कुल जनसंख्या मध्ये ४९.५% महिलाको जनसंख्या रहेको छ भने ५०.५% पुरुषको जनसंख्या रहेको छ । लिङ्गको आधारमा ५२४ घरपरिवारको घरमुली महिला रहेको र १५१५ घरपरिवारको मुली पुरुष रहेका छन् । जनसंख्याको आधारमा महिला र पुरुषको बराबरीजस्तै देखिने जनसंख्या भएतापनी परीवारको नेतृत्व तहमा भने पुरुषहरुको नै नेतृत्व बढी रहेको छ ।

३.१.२ उमेर समूहका आधारमा जनसंख्या

क) बालबालिकाको जनसंख्या विवरण						
क्र.सं.	उमेर समूह	बालिका प्रतिशत	बालक प्रतिशत	बालिका संख्या	बालक संख्या	जम्मा संख्या
१	जन्मे देखि १ वर्ष सम्म	०.८	०.९	७७	९४	१७१
२	१ देखि २ वर्ष	०.९	१.३	९३	१२६	२१९
३	३ देखि ५ वर्ष	२.४	२.६	२४२	२६७	५०९
४	६ देखि १० वर्ष	४.१	४.५	४०९	४५१	८६०
५	११ देखि १८ वर्ष	७.९	७.८	८०२	७८९	१५९१
जम्मा		१६.१	१७.१	१६२३	१७२७	३३५०

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा कुल जनसंख्या १००९४ जना रहेकोमा १६२३ जना बालिका र १७२७ जना बालकको संख्या रहेका छ । यस वडाको कुल जनसंख्याको ३३.२% जनसंख्या बालबालिकाको रहेको छ ।

ख) अठार वर्ष माथिको जनसंख्या विवरण						
क्र.सं.	उमेर समूह	महिला प्रतिशत	पुरुष प्रतिशत	महिला संख्या	पुरुष संख्या	जम्मा संख्या
६	१९ देखि २५ वर्ष	७.६	७.०	७७२	७०२	१४७४
७	२६ देखि ३० वर्ष	५.७	५.३	५७८	५३७	१११५

८	३१ देखि ४० वर्ष	८.०	९.२	८११	९३०	१७४१
९	४१ देखि ५० वर्ष	५.०	५.२	५०९	५२७	१०३६
१०	५१ देखि ६० वर्ष	३.२	३.३	३२२	३३२	६५४
११	६१ देखि ७० वर्ष	२.३	२.१	२३३	२१५	४४८
१२	७१ देखि ८० वर्ष	१.०	१.०	१००	९९	१९९
१३	८१ देखि ९० वर्ष	०	०.३	४१	२८	६९
१४	९१ देखि १०० वर्ष	०.०४	०.०३	४	३	७
१५	१०० वर्ष भन्दा माथिका	०	०.०१	०	१	१
जम्मा		३३.४	३३.४	३३७०	३३७४	६७४४

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

३.२ जातिगत आधारमा जनसंख्या

जनसंख्या विवरण							परिवार संख्या विवरण	
क्र.स.	**जात/जाति**	**महिला**	**पुरुष**	**लैंगिग अल्पसंख्यक**	**जम्मा**	**प्रतिशत**	**संख्या**	**प्रतिशत**
१	ब्राह्मण/क्षेत्री	१३००	१३१५	०	२६१५	२५.९	५४५	२६.७
२	जनजाति	३२८०	३३९५	०	६६७५	६६.१	१३३१	६५.१
३	दलित	३९८	३७३	०	७७१	७.६	१५७	७.७
४	मधेसी	१५	१८	०	३३	०.३	८	०.४
५	उत्तर नआएको	१३००	१३१५	०	२६१५	२५.९	४	०.२
जम्मा		४९९३	५१०१	०	१००९४	१००	२०४५	१००

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा जनजाति समुदायको जनसंख्या बढी रहेको छ ।१००९४ जनसंख्या रहेकोमा जनजाति ६६.१% छन् ।यसैगरी ब्राह्मण/क्षेत्री महिला १३०० र ब्राह्मण/क्षेत्री पुरुष १३१५ जना गरी जम्मा २६१५ जना अर्थात कुल जनसंख्याको २५.९१% ब्राह्मण/क्षेत्रीको बसोवास रहेको छ । यस वडामा दलितहरुको ७.६%, मधेसीहरुको ०.३% जनसंख्या रहेको छ ।

३.३ धर्मका आधारमा जनसंख्या विवरण

	धर्मका आधारमा जनसंख्या तथा परिवार संख्या							
क्र.स.	**धर्म**	**महिला**	**पुरूष**	**लैंगिग अल्पसंख्यक**	**जम्मा**	**प्रतिशत**	**परिवार संख्या**	**परिवार प्रतिशत**
१	बौद्ध	२७२६	२७७८		५५०४	५४.५	१०७१	५२.४
२	हिन्दु	१७९५	१८५३		३६४८	३६.१	७७०	३७.७
३	इसाई	४१७	४२१		८३८	८.३	१७५	८.६
९	मुस्लिम	१४	१३		२७	०.३	६	०.३

	अन्य	४१	३६		७७	०.८	१९	०.९
	उत्तर नआएको						४	०.२
जम्मा		४९९३	५१०१		१००९४	**१००**	**२०४५**	**१००**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौंडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा कुल जनसंख्याको ५४.५% बौद्ध धर्मालम्बिहरु रहेका छन् । महिला २७२६ र पुरुष २७७८ जना गरी जम्मा ५५०४ बौद्ध धर्म मान्ने गरेका छन् । परिवार संख्यालाई हेर्ने हो भने कुल २०४५ घरपरिवार संख्या रहेकोमा यस वडामा बौद्ध धर्म मान्ने परिवार संख्या १०७१ अर्थात ५२.४% रहेको छ । यसैगारी यस वडामा हिन्दु धर्म मान्नेहरुको ७७० घरपरिवार अर्थात ३७.७% रहेको छ । हिन्दु धर्म मान्ने महिला १७९५ र पुरुष १८५३ गरी ३६४८ जना रहेका छन् । यस वडाको कुल जनसंख्याको ८.३% जनसंख्या इसाई धर्म मान्छन् । इसाई धर्म मान्ने महिला ४१७ र पुरुष ४२१ गरी जम्मा ८३८ जनाको १७५ घरपरिवार संख्या रहेको छ भने मुस्लिम धर्म मान्ने १४ महिला र १३ पुरुष गरी २७ जना रहेका छन् ।

३.४ भाषाका आधारमा जनसंख्या

भाषाका आधारमा जनसंख्या			
क्र.स.	**भाषाहरु**	**भाषा/भाषी प्रतिशत**	**भाषा/भाषी संख्या**
१	नेपाली	३८.८८	७९५
२	तामांङ	५५.८४	११४४
३	चेपांङ	१.८६	३८
४	गुरुङ	०.३४	७
५	मगर	०.२९	६
६	नेवारी	१.६१	३३
७	भोजपुरी	०.५४	११
८	हिन्दी	०.०५	१
९	राई	०.०५	१
१०	मुस्लिम	०.२०	४
११	बजिका	००५	१
१२	उत्तर नआएको	०.२०	४
	जम्मा	१००	२०५५

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

२०४५ घरपरिवार रहेको यस हेटौंडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा भाषाका आधारमा जनसंख्याको विवरण हेर्दा सवैभन्दा धेरै तामाङ भाषिक परिवार रहेको छ । ११४४ घरपरिवार अर्थात ५५.८४% ले तामाङ भाषाको प्रयोग गर्छन् । यसैगरी ७९५ अर्थात ३८.८८% घरपरिवारले नेपाली भाषा बोल्ने गरेका छन् । यसका साथै यस वडामा चेपांग, गुरूङ, नेवारी, भोजपुरी, हिन्दी, राई आदि भाषिक समुदायको बसोबास रहेको छ ।

३.५ जन्मदर्ता सम्बन्धि विवरण

५ बर्ष मुनिका बालबालिका संख्या			**जन्मदर्ता भएका बालबालिका संख्या**			
बालिका संख्या	**बालक संख्या**	**जम्मा संख्या**	बालिका संख्या	**बालक संख्या**	**जम्मा संख्या**	**प्रतिशत**
४१२	४८७	८९९	३७९	४११	७९०	८७.८७

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा ५ वर्ष मुनिका बालिका ४१२ र बालक ४८७ गरी जम्मा ८९९ बालबालिका रहेका छन् जसमा ७९० जना अर्तात ८७.८७% बालबालिकाको जन्मदर्ता भएको छ । जन्मदर्ता हुनेमा बालिका २९५ जना र ३३१ जना बालक रहेका छन् । बालमैत्री स्थानीय शासनको सूचक अनुसार पनि ५ वर्ष मुनिका सवै बालबालिको जन्मदर्ता भएको हुनुपर्ने प्रावधान १००% पुरा भएको हुनु पर्दछ ।

३.६ बाल विवाहको अवस्था

३.६.१ विवाह सम्बन्धी विवरण

कुल विवाहको सम्बन्धी विवरण			
क्र.सं.	लिङ्ग	प्रतिशत	संख्या
१	महिला	३९.२	११८
२	पुरुष	६०.४	१८२
	लैंगिग अल्पसंख्यक	०.३३	१
जम्मा		१००	३०१

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा विवाहको अवस्थालाई हेर्ने हो भने यस वडामा ३०१ ओटा विवाह भएको पाईयो । ११८ जना महिला, १८२ जना पुरुष र १ जना लैंगिग अल्पसंख्यकको विवाह भएको हो ।

३.६.२ बाल विवाह सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	कुल विवाह संख्या	२० वर्ष भन्दा कम उमेरमा भएको विवाह संख्या
१	३०१	८५

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा कुल विवाहको २८.२३% विवाह गैरकानुनि विवाह भएको छ ।

३.६.३ उमेरगत विवाह सम्बन्धी विवरण

यस वडाको विवाहको अवस्थालाई हेर्ने हो भने जम्मा ३०१ जनाको विवह भएको मा १२८ जना महिला, १८२ जना पुरुष र १ जना लैंगिग अल्पसंख्यक को विवाह भएको हो । उमेर गत विवाहको दर यस प्रकार रहेको छ,

	उमेरगत विवाह सम्बन्धी विवरण											
लिङ्ग	० देखि ५	६ देखि १०	११ देखि १५	१६ देखि १८	१९ देखि २०	२१ देखि २५	२६ देखि ३०	३१ देखि ३५	३६ देखि ४०	४१ देखि ४५	४६ देखि ५०	५० वर्ष भन्दा माथी	जम्मा
बालिका महिला	०	०	१	१८	३५	४३	१६	२	२	१	०	०	११८
बालक पुरुष	०	०	१	१३	१७	६६	६६	१६	३	०	०	०	१८२
लैंगिग अल्पसंख्यक	०	०	०	०	०	०	१	०		०	०	०	१
जम्मा	०	०	२	३१	५२	१०९	८३	१८	५	१	०	०	३०१

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ को विवाह दर हेर्दा ८५ जना बालबालिकाको विवाह २० वर्ष उमेर नपुग्दै भएको छ । १५ वर्ष उमेर पुरा नगरेको २ जनाको विवाह भएको छ । २ जनामा १ जना बालिका र १ बालक रहेका छन् । यसैगरी १६ देखि १८ वर्ष उमेरको १८ जना बालिकाको विवाह भएको छ भने १३ जना बालकको विवाह भएको छ । १९ देखि २० वर्ष उमेर समूहका ३५ जना बालिका र १७ जना बालकको विवहा भएको हो । नेपालको कानुनले २० वर्ष उमेर पुरा नभई गरीने विवाहलाई गैरकानुनी विवाह मानेको यस्तो विवाह स्वतः बदर समेत हुन्छ उमेर नपुगी गरिने विवाह सामाजिका र कानुननी हिसाबले अपराध समेत मानिन्छ । बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधिले निर्दिष्ठ गरेका सूचकहरु मध्ये शतप्रतिशत पुरा गर्नु पर्ने सूचकहरु मध्ये बालमैत्री स्थानीय शासन विवाहको अन्त्य भएको हुनु पर्ने ।

३.७ प्रति परिवार औषत बालबालिका संख्या

	प्रति परिवार औषत बालबालिका							
क्र.स.	घर परिवार संख्या	बालबालिका संख्या	महिला	पुरुष	लैंगिग तथा अल्पसंख्यक	जम्मा	प्रति परिवार औषत बालबालिका संख्या	प्रति औषत परिवार संख्या
१	२०४५	३३५०	४९९३	५१०१	०	१००९४	१.६	४.९३

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ को प्रति परिवार औषत बालबालिका १.६ रहेको छ । २०४५ घरपरिवारमा गरीएको वस्तुगत बिवरण संकल (तथ्याङ्क सङ्कलन) कार्यक्रम २०७९ अनुसार यस वडामा ३३५० जना बालबालिका रहेका छन् । १००९४ जनसंख्या रहेको यस वडाको प्रति घरपरिवार औषत परिवार संख्या संख्या हेर्ने भने ४.९३ रहेको छ ।

३.८ अपाङ्गता भएका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

१८ वर्ष भन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरुको अपाङ्गताको विवरण			
क्र.सं.	१८ वर्ष भन्दा मुनिको अपाङ्गताको प्रकार	प्रतिसत	संख्या
१	शारिरिक् अपाङ्गता	५५.३	**२१**
२	दृष्टिबिहिन र न्युन दृष्टिबिहिन	७.९	**३**
३	स्वरबोलाई सम्बन्धि	१५.८	**६**
४	मानसिक बौद्धिक अपाङ्गता	५.३	**२**
५	सुस्त श्रवन तथा बहिरा	१५.८	**६**
६	श्रवन र दृष्टि बिहिन	०.	**०**
जम्मा :		**१००**	३८

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा विभिन्न अपाङ्गता भएका ४१ जना बालबालिका रहेका छन जसमा ३ जना बालबालिकामा बहु अपाङ्गता रहेको छ । ३३५० जना बालबालिकाको ०.०११% बालबालिकामा विभिन्न अपाङ्गता रहेको पाईयो ।

खण्ड ४ वडाको बाल तथा मातृ स्वास्थ्य

४.१ सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम

सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम अन्तरगंत यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ मा गर्भवति महिलाहरुले नियमिर गर्भ जाँच गर्ने, आईरन चक्कि खाने र सुत्केरी हुनका लागि स्वास्थ्य संस्थामा जाने गरेका छन । यसैगरी सुत्केरी पश्चात नवजात शिशु र आमाको जाँच गर्ने गरका छन यसैगरी नवजात शिशुलाई जन्मिने वितिक्कै आमाको बिगौति दुध खुवउने गरेका छन् । नबजात शिशुले जन्मिने वितिक्कै आमाको बिगौति दुध खान पाएका छन् भने बालबालिकालाई ६ महिना सम्म आमाको दुध मात्र खुवाउने गरेको पाईयो । यसका साथै पोषिलो खानेकुरा, खोप र प्रथमिक उपचारको व्यवस्था समेत गरेको पाइन्छ । यसका सथै सुनौलो हजार दिन तथा सुत्केरी प्रोत्साहन कार्यक्रले समेत सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रमलाई सहयोग गराको छ ।

४.२ खोप लगाउने बालबालिका सम्बन्धि विवरण

खोप सम्बन्धी विवरण						
क्र. सं.	**लिङ्ग**	**बि.सि.जी.(BCG)**	**डी.पी.टि./हेप.बि. हिव. -2**	**डी.पी.टि. /हेप.बि. हिव.-2**	**डी.पी.टि./हेप.बि. हिव.-3**	**दादुरा/रुबेला**
१	बालिका	६७	६२	५८	५०	१२
२	बालक	८७	७७	७५	६६	१६
	जम्मा संख्या	१५४	१३९	१३३	११६	२८
	जम्मा प्रतिशत	**९८**	**८९**	**८५**	**७४**	**१८**

खोप सम्बन्धी विवरण								
क्र. सं.	**लिङ्ग**	**हेपटाईटिस वी**	**पी.सी.भी.**	**रोटा**	**पोलियो**	**एफ.आइ. पी.भी.**	**दादुरा/ रुबेला -३**	**जे.इ.**
१	बालिका	१३	३७	३०	१९	३६	०	८
२	बालक	२१	६१	५५	३२	५४	१	५
	जम्मा संख्या	३४	९८	८५	५१	९०	१	१३
	जम्मा प्रतिशत	**२२**	**६२**	**५४**	**३२**	**५७**	**१**	**८**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा ९८% बालबालिकाले **बि.सि.जी. खोप** लगाएका छन । बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यवीधि अनुसार २३ महिना भित्रका सबै बालबालिकालाई नेपाल सरकारले तोकेका सबै र पूर्णखोप प्राप्त गरी पूर्ण खोपयुक्त घोषणा भएको हुनेछ जुन भन्ने सूचकमा उल्लेख छ जुन १०० प्रतिशत पुरा भएको हुनु पर्ने व्यवस्था समेत रहेको छ

४.३ कुपोषणबट प्रभावित बालबालिका सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	**५ वर्ष मुनिका बालबालिका**	**कम तौल, पुड्को र ख्याउटेपन भएका बालबालिका**	**अति कडा कुपोषण भएको बालबालिका**	**पोषण सुधारका लागि आवश्यक उपचार गराइरहेका बालबालिका**
१	८९९	०	०	०

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा कुपोषण भएका बालबलिकाहरु छैनन् । कम तौल, पुड्को र ख्याउटेपन भएका बालबालिका, अति कडा कुपोषण भएको बालबालिकाका तथा पोषण सुधारका लागि आवश्यक उपचार गराइरहेका बालबालिका छैनन् ।

४.४ स्तनपान सम्बनधी विवरण

जन्मिने बिततिक्कै		बिगौती दुध खुवाएको वा नखुवाएको		६ महिना सम्म आमाको दुध मात्रै खुवाएको व नखुवाएको		
शिशु संख्या		खुवाएको	नखुवाएको	खुवाएको	नखुवाएको	२ महिना वा सो भन्दा कम मात्र आमाको दुध खुवाएको
जम्मा	३३२	२८३	४९	३३१	१	०
प्रतिशत	१००	९९.३	०.९७	९२.९३	४.२१	३.५६

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडा रहेका ९९.३% नवजात शिशुले जन्मिने बितिक्कै विगौति दुध खाएका छन् भने जन्मिने बितिक्कै विगौति दुध नखाने ०.९७% नवजात शिशुहरु रहेका छन । यसैगरी ९२.९३% बालबालिकालाई ६ महिना सम्म आमाको दुध मात्रै खुवाईएको छ र ४.२१% बालबालिकालाई ६ महिना सम्म आमाको दुध मात्रै नखुवाई अन्य खानेकुरा पनि खुवाईएको छ भने ३.५६% बालबालिकालाई २ महिना सम्म मात्र आमाको दुध मात्रै खुवाईएको छ । यसरी ६ महिना सम्म आमाको दुध मात्रै नखुवाई अन्य खानेकुरा पनि खुवाउने जम्मा १९.७% देखिन्छ ।

४.५ बालबालिकामा देखा पर्ने गरेका मुख्य रोगहरु र तीनको उपचार व्यवस्था

यस वडामा रहेका बालबलिकामा सामान्यतया ज्वोरो, रुघाखोकी, श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या, झाडापखला, कान दुख्नु, छालाको समस्या, सेतो मासि तथा रातो मासिपर्ने, आदि संक्रमणहरु हुने गरेका छन् र यस्ता संक्रमण भएको समयमा बालबालिकालाई घरेलु उपचारलाई पहिलो प्रथमिकतामा राखिने र थप उपचारको आवश्य परेमा स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा जाने गरिन्छ ।

४.५.१ परिवारमा देखा परेका दिर्घ रोग सम्बन्धी विवरणः

१८ वर्ष भन्दामुनिको बालबालिकालाई लागेको दिर्घ रोग सम्बन्धी विवरण				
क्र.सं.	**विवरण**	**प्रतिशत**	**संख्या**	
१	लागेको छ	१.०८	२२	
२	लागेको छैन	९८.९२	२०१९	
जम्मा:		१००	२०४१	४ जना उत्तेर नदिएको

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडाका २०४१ घरपरिवारमा गरीएको सर्बेरक्षणमा २२ घरपरिवारका बालबलिकालाई विभिन्न दिर्घ रोग लागेको छ । दिर्घरोग लागेका बालबालिकाको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

४.५.२ बालबालिकामा देखा पर्ने गरेका दिर्घ रोगका प्रकारहरु सम्बन्धी विवरण

दिर्घ रोगहरु लागेका बालबालिकालाई विवरण			
क्र.सं.	**विवरण**	**प्रतिशत**	**संख्या**
१	एचआईभी/एड्स	०	०
२	क्यान्सर	०	०
३	मधुमेय/चिनीरोग	४.५५	१
४	मुटु रोग	१८.१८	४
५	मृगौला सम्बन्धि रोग	४.५५	१
६	अन्य	७२.७३	१६
जम्मा:		१००	२२

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

४.६ प्रसुति पूर्व ४ पटक र प्रसुति पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा २ पटक स्वास्थ्य परिक्षण गराउने गर्भवति महिलाहरुको विवरण

यस वडामा गर्भवति भएका माहिलाहरु १५३ जना रहेकोमा १२५ जना सुत्केरी भएका छन् ।

गर्भवति सम्बन्धी विवरण		
विवरण	प्रतिशत	संख्या
सुत्केरी भएको	८१.७	१२५
सुत्केरी नभएको	१८.३	२८
गर्भाखेर गएको	०	०
मृत्यु भएको	०	०
जम्मा	१००	१५३

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

४.६.१ प्रसुति पूर्व गर्भवति महिलाको गर्भ जाँच सम्वब्धी विवरण

प्रसुति पूर्व गर्भवति आमाको गर्भ जाँच सम्बन्धी विवरण			
क्र.सं.	**गर्भजांचको अवस्था**	**प्रतिशत**	**संख्या**
१	६ पटक भन्दा बढी जाँच गर्ने	८१.७	१२५
२	५ पटक सम्म जाँच गर्ने	७.८	१२
३	४ पटक सम्म जाँच गर्ने	१०.५	१६
४	३ पटक सम्म जाँच गर्ने	०	०
५	२ पटक सम्म जाँच गर्ने	०	०
६	१ पटक मात्रै जाँच गर्ने	०	०
७	गर्भवती जाँच नगर्ने	०	०
	जम्मा	१००	१५३

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

६ पटक भन्दा बढी गर्भ जाँच गर्ने गर्भवति महिलाको संख्या १२५ जना रहेका छन् जुन जम्मा गर्भवतिको ८१.७% हो ।

४.६.२ प्रसुति पश्चात सुत्केरी आमा र नवजात शिशुको जाँच सम्बन्धी विवरण

प्रसुति पश्चात आमा र नवजात शिशुको जाँच सम्बन्धी विवरण			
क्र.सं.	**नवशिशुको जाँचको अवस्था**	**प्रतिशत**	**संख्या**
१	जाँच गरेको	९४.४	११८
२	जाँच नगरेको	५.६	७
जम्मा:		१००	१२५

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडाना रहेका १२५ सुत्केरी आमाहरु मध्ये ११८ जना अर्थात ९४.४% आमा र नवजात शिशुको स्वास्थ्य परिक्षण छन् भने ७ जना सुत्केरी आमाहरुले प्रसुति पश्चात आमा र नवजात शिशुको स्वास्थ्य परिक्षण गराएका छैनन् ।

४.७ टिडी खोप सम्बनधी विवरण

क्र.सं.	टिडी खोप लगाउने गर्भवती	टिडी खोप लगाउने गर्भवती प्रतिशत	टिडी खोप लगाउने गर्भवती संख्या
१	४ पटक सम्म लगाउने	२.०	३
२	३ पटक सम्म लगाउने	२२.९	३५
३	२ पटक सम्म लगाउने	७३.९	११३
४	१ पटक मात्र लगाउने	१.३	२
५	टीडी खोप नलगाउने	०	०
	जम्मा:	१००	१५३

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा रहेका १५३ जना गर्भवतिहरु मध्ये ४ पटक सम्म टीडी खोप लगाउने ३ जन रहेका र ३५ जना गर्भवतिहरुले ३ पटक टीडी खोप लागाएका छन् यसैगरी ११३ जना गर्भवतिहरुले २ पटक टीडी खोप लागाएका छन् ।

४.८ आईरन चक्की सम्बनधी विवरण

क्र.सं.	आइरन चक्की प्रयोगको अवस्था	आइरन चक्की प्रयोगको प्रतिशत	आइरन चक्की प्रयोगको संख्या
१	२५० चक्की सम्म प्रयोग गर्ने	५४.९	८४
२	२०० चक्की सम्म प्रयोग गर्ने	२८.१	४३
३	१५० चक्की सम्म प्रयोग गर्ने	०	०
४	१०० चक्की सम्म प्रयोग गर्ने	११.१	१७
५	५० चक्की सम्म प्रयोग गर्ने	५.२	८
६	२५ चक्की सम्म प्रयोग गर्ने	०.७	१
७	२० चक्की सम्म प्रयोग गर्ने	०	०
८	आइरन चक्की सम्म प्रयोग नगर्ने	०	०
	जम्मा:	१००	१५३

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरुले आईरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएको हुनुपर्ने सूचक ९५% पुरा भए पश्चात मात्र बालमैत्री स्थानीय शासनको सूचक पुरा भएको मानिने छ। यस वडामा १५३ गर्भवतिमध्ये ८४ जना अर्थात ५४.९% ले २५० चक्कि आईरन खाएका छन् ।

४.९ दक्ष जनशक्तिबाट सुत्केरी गराउने महिलाहरुको विवरण

प्रसुति गराउने स्थसन सम्बन्धी विवरण			
क्र.सं.	विवरण	प्रतिशत	संख्या
१	स्वास्थ्य संस्थामा	८९.६	११२

२	घरमा स्वास्थ्यकर्मीको सहयोगमा	४.०	५
३	घरमा स्वास्थ्यकर्मीको सहयोग बिना	६.४	८
जम्मा:		१००	१२५

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा रहेका १२५ सुत्केरी मध्ये ११२ सुत्केरी आमाहरु स्वास्थ्य संस्थामा दक्ष जनशक्तिबाट सुत्केरी भएका छन भने स्वास्थ्य कर्मिको सहयोग बिना नै ८ जना सुत्केरी भएका छन् ।

४.१० नियमित रुपमा तौल लिएको बालबालिका सम्बन्धि विवरण

० देखि ५ वर्ष उमेरका बालबालिका				बालबालिकाको तौल सम्बन्धी विवरण	
क्र.सं.	**बालिका**	**बालक**	**जम्मा**	तौल लिने गरेको	तौल लिने नगरेको
१	४१२	४८७	८९९	४२६	४७३
प्रतिशत				४७.३८	५२.६१

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा रहेका ५ वर्ष मुनिका ८९९ जना बालबालिका रहेका छन जसको ५२.६१% बालबालिकाहरुले नियमित रुपमा तौल निने र तौल वृद्धि भए नभएको मापन गर्ने गररेका छन ।

४.१०.१ बालबालिकाको उमेर अनुसार तौल लिने सम्बन्धि विवरण

५ वर्ष सम्मका बालबालिकाको तौल निने सम्बन्धी विवरण			
क्र.सं.	**उमेर**	**प्रतिशत**	**संख्या**
१	१ वर्ष	२१	९१
२	२ वर्ष	२९	१२३
३	३ वर्ष	२२	९३
४	४ वर्ष	१९	७९
५	५ वर्ष	९	४०
	जम्मा:	१००	४२६

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा रहेका ४२६ जना बालबालिकाहरुको नियमित तौल लिइएको पाईयो । यसरी नियमित तौल लिनेमा १ वर्ष उमेर समुहका ९१ जना बालबालिकाक नियमित रुपमा तौल निने गरेको पाईयो । २ वर्ष उमेरका जम्मा १२३ जना बालबालिका मात्र तौल निने गरेको पाईयो । ३ वर्ष उमेरका ९३ जनाको मात्र तौल लिईएको छ यसैगरी ४ वर्ष उमेरका ७९ जनाको मात्र तौल लिईएको छ । ५ वर्ष उमेरका ४० जना बालबालिकाको मात्र तौल लिईएको छ यसरी बालबालिकाको नियमित रुपमा तौल लिने अभ्यास निकै कम रहेको पाईयो । यस वडामा उपचार केन्द्रको दुरीलाइ हेर्दा पनि समुदाय स्तरमा नै स्वस्थ्य सङस्त्रा रहेको पाईन्छ ।यस वडामा बालबालिकाहरुको नियमित रुपमा तौल लिने र बालबालिकाको तौल वृद्धि भए नभएको मापन गर्ने गररेका छन मापनको अवस्था अनुसार पोषिलो खानेकुरा खुवाउने गरेक छन । ४२६ जना बालबालिका हरुको तौल सम्ब्धी विवरण ४.१०.२ मा रहेको छ ।

४.१०.२ बालबालिकाको तौल सम्बन्धि विवरण

५ वर्ष सम्मका बालबालिकाको संख्या ८९९ जना रहेको मा ४२६ जनाले नियमित रुपमा तौल लिएका छन सोको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

बालबालिकाको तौल सम्बन्धी विवरण							
		तौल विवरण					
क्र.सं.	**उमेर समूह**	**०-२ के.जी.**	**३-५ के.जी.**	**६-१० के.जी.**	**११-१५ के.जी.**	**१६-२० के.जी.**	**२० के.जी. माथि**
१	१ वर्ष	०	१४	७१	६	०	०
२	२ वर्ष	०	२	५९	६२	०	०
३	३ वर्ष	०	०	२२	६८	३	०
४	४ वर्ष	०	०	६	६२	११	०
५	५ वर्ष	०	०	०	२२	१७	१
जम्मा		०	१६	१५८	२२०	३१	१

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

४.११ भिटामिन ए तथा जुकाको औषधि खाएका बालबालिका सम्बन्धि विवरण

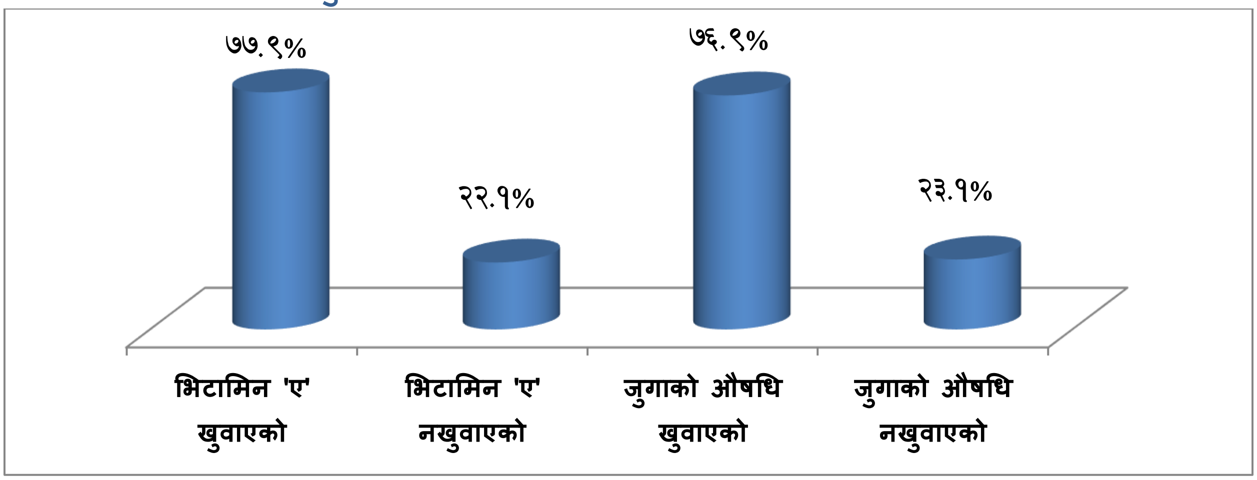

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा भिटामिन ए खाएका बालबालिका ७७.९% रहेका छन भने अझै भिटामिन ए खानका लागि २२.१% बालबालिका बाँकि रहेका छन । यसैगरी ७६.९% बालबालिकाले जुगाको औषधि खाएका छन् र २३.१% बालबालिकाहरु अझैपनि जुकाको औषधि खान छुटीरहेका छन् । बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका लागि ६ महिनादेखि ५ वर्षमुनिका सबै बालबालिकालाई वर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याप्सुल खुवाइएको हुनेछ भन्ने सूचक १०० प्रतिशत पुरा भएको हुनु पर्ने प्रावधान रहेको छ । नेपाल सरकारले भिटामिन ए र जुगाको औषधि खुवाउने कार्यक्रमनै संचालन गर्दा समेत बालबालिकाहरुलाई भिटामिन ए र जुगाको औषधि खुवाउन छुटिरहेको छ । अर्कोतिर भिटामिन ए र जुगाको औषधि खुवाउने कार्यक्रम एकैदिनमा हुने हुँदा भिटामिन ए सबै बालबालिकाले भिटामिन ए र जुगाको औषधि खाएको पाईदैन ।

४.१२ HIV Positive आमा/बुवा बाट जन्मेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	**विवरण**	**प्रतिशत**	**संख्या**
१	छ	०	०
२	छैन	१००	२०४५
जम्मा:		१००	२०४५

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा HVV Positive आमा/बुवा बाट जन्मेका बालबालिका छैनन् । यसरी बालमैत्री स्थानीय शासन घषणाका सूचकहरुमा एच् आई भी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकाहरुले ARV Prophylaxis पाएका हुनेछन् भन्ने उल्लेख छ जुन पुरा भएको देखिन्छ ।

४.१३ बिरामी हुदा उपचारका लागि छनौट हुने उपचार केन्द्र

बिरामी हुदा प्राथमिकताको आधारमा उपचार केन्द्र जाने परिवारको विरण				
क्र. सं.	**उपचार केन्द्र**	**प्रतिशत**	**संख्या**	**कैफियत**
१	लामा/धामी/झाँक्री	६.९१	१४१	
२	परम्परागत वैद्य	०	०	
३	स्थानीय स्वास्थ्य संस्था/चौकी	१२.३५	२५२	
४	अस्पताल(निजी/सरकारी)	४६.४०	९४७	
५	क्लिनिक(निजी)	३४.३०	७००	
६	अन्य	०.०५	१	
जम्मा :		१००	**२०४१**	**४ जनाको उत्तर नआएको**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडाका बासिन्दाहरु आफ्नो स्वास्थ्यमा समस्या आउदा वा बिरामी हुदा ९४७ अर्थात ४६.४०% घरपरिवारका सदस्यहरु सरकारी वा निजी अस्पताल जाने गर्दछन भने । २५२ घरपरिवारका सदस्यहरु स्थनीय स्वास्थ्य संस्थामा जान्छन । यसैगरी निजी क्लिनमा स्वस्थ्य पतिक्षणका लागि ७०० घरपरिवारका सदस्हरय रहेका छन् भने अझैपनि लामा धामिको मा उपचरका लागि जाने परम्परा रहेको छ यस वडामा १४१ घर परिवारका सदस्यहरु स्वास्थ्य उपचारकालागि धामि झाक्रिको मा जाने गरेक छन् ।

४.१३.१ घरदेखि उपचार केन्द्र सम्मको दुरी सम्बन्धी विवरण

घर देखि उपचार केन्द्रको दुरी				
क्र. सं.	**उपचार केन्द्रसम्मको दुरी**	**प्रतिशत**	**संख्या**	**कैफियत**
१	१५ मिनेट भन्दा कम	५१.१५	१०४४	
२	१५ देखि ३० मिनेट सम्म	३२.९७	६७३	
३	१ घण्टासम्म	१०.५३	२१५	
४	१ घण्टा भन्दा बढी	५.३४	१०९	
जम्मा :		१००	**२०४१**	**४ जनाको उत्तर नआएको**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा स्वास्थ्य संस्था समुदाय स्तरबाट नजिकै रहेको छ । २०४५ घरपरिवार रहेको यस वडामा १०४४ घरपरिवारबाट १५ मिनेटको दुरीमा स्वास्थ्य संस्था पुग्न सकिन्छ यस्तै ६७३ घरपरिवारबाट स्वास्थ्य संस्था ३० मिनेट सम्मको दुरीमा रहेको छ भने २१५ घरपरिवारका सदस्यहरु ६० मिनेट सम्मको दुरीमा स्वास्थ्य संस्था पुग्न सक्दछन् स्वस्थ्य सेवा लिन चाहेमा स्थानीत स्तरमानै समुदयको पहुच रहेको छ ।

४.१४ आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गर्ने घरपरिवार सम्बन्धि विवरण

यस वडामा रहेका सवै घरपरिवारले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेको पाइयो । बालमैत्री स्थानीय शासनको सबै घरपरिवारले आयोडियुक्त नुन प्रयोग गरेका हुनेछन् भन्ने सूचक सतप्रतिशत पुरा भएको छ ।

४.१५ सार्वजनिक तथा नीजि चर्पी सरसफाई सम्बन्धी विवरण

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा रहेको विवभिन्न सार्बजानिक स्थलहरुमा पानि सहितको सार्बजानिक शौचालयको व्यव्था रहेको छ ।

४.१५.१ परिवार/घरधुरीमा शौचालयको अवस्था

परिवार/घरधुरीमा शौचालयको अवस्था				
क्र. सं.	शौचालयको प्रकार	परिवार-घरधुरीमा शौचालयको अवस्था प्रतिधत	घरधुरी/परिवार संख्या	कैफियत
१	कच्ची शौचालय	**१३.०१**	**२६६**	
२	पक्कि(वाटरसिल्ड)	**६७.८७**	१३८८	
३	वायो ग्याँस जडान भएको	**२.८९**	५९	
४	ढलमा जडान भएको	**११.३**	२३१	
५	शौचालय नभएको	**४.९४**	१०१	
जम्मा:		१००	२०४५	

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

खुल्ला दिशामुक्त समेत घोषणा भइ सकेको यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा अझैपनि १०१ घरपरिवारमा शौचालय छैन यो जम्मा घर परिवारको ४.९५% हो । यस वडामा कच्चि शौचालय भएका २६६ घरपरिवार रहेक छन जुन जम्मा घरपरिवारको १३.०१% हो । यसैगरी पक्कि शौचालय हुने घरधुरी १३८८ अर्थात (वाटरसिल्ड) शौचालय ६८.८७% घरपरिवार रहेको छ । वायो ग्याँसमा जडान भएको शौचालय २.८९.% घरपरिवा रहेको छ ।

४.१६ परिवारमा हातधुने व्यवस्था

परिवारमा हातधुने व्यवस्था र प्रयोग				
क्र. सं.	परिवारमा हातधुने व्यवस्था र प्रयोग	प्रतिशत	संख्या	कैफियत
१	ब्यबस्था छ, सधै धुन्छ	९६.०३	१९६०	
२	ब्यबस्था छ, कहिले-कहिँ धुन्छ	३.५८	७३	
	ब्यबस्था छ, कहिलै धुन्न	०.३९	८	
३	ब्यबस्था नै छैन, कहिलै धुन्न	०	०	
जम्मा:		१००	२०४१	४ जनाले उत्तर नदिएको

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा रहेका घरपरिवार मध्ये १९६० अर्थात ९६.०३% परिवारमा हातधुने व्यवस्था रहेको छ र सधैं हात धुने अभ्यास पनि छ । यी परिवारमा साबुन पानीले हात धुने बानी रहेको छ । खाना खानु अघि,खाना खाईसकेपछी, शौचालयको प्रयोग पछि र फोहर वस्तु छोएपछि साबिन पानीले राम्रोसंग हात धुने बानीव्यहोरा रहेको पाईन्छ । सोहि व्यवथा अनुसार हातधुने बानीको समेत विकास भएको छ भने ७३ घरपरिवार अर्थात ३.५८% घरपरिवारमा हातधुने व्यवस्था भएतापनि नियमित हातधुने बानीको विकास भने भएको छैन ।

४.१६.१ हातधुने बानि र व्यवहसरिक प्रयोग सम्बन्धी अवस्था

हातधुने बानि र व्यवहारिक प्रयोग भएको परिवारको विवरण			
क्र. सं.	हातधुने बानि र व्यवहारिक प्रयोग	प्रतिशत	संख्या
१	खाना खानु अघि	०.४९	१०

२	खाना खाइसके पछी	०	०
३	खाना अघि र पछी	०.१०	२
४	शौचालय गरे-गराए पछि	०.०५	२
५	फोहर वस्तु छोए पछी	०.१५	३
६	माथिक सबै	९९.२२	२०२९
जम्मा		**१००**	**२०४५**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाक लागि खाना खानु अघि,खाना खाईसकेपछी, शौचालयको प्रयोग पछि र फोहर वस्तु छोएपछि साबुन पानीले राम्रोसंग हात धुने परिपाटीको विकास भएको हुने छ भन्ने सूचक १००% अर्थात सत प्रतिशत पुरा भएको हुनु पर्नेछ जसमा यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा पुरा भएको छ ।

४.१६.२ साबुनपनीको प्रयोग सम्बन्धी अवस्था

हातधुने साधन(साबुन/खरानी...आदि)				
क्र. सं.	**हातधुने साधन(साबुन/खरानी...आदि)**	**प्रतिशत**	**परिवार संख्या**	**कैफियत**
१	साबुन पानी	९७.२६	१९८९	
२	खरानी पानी	२.२५	४६	
३	पानी मात्रा	०.३४	७	
४	माटो जन्य पदार्थ	०.१०	२	
५	केहि नगर्ने	०.०५	१	
जम्मा :		**१००**	**२०४५**	

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका लागि बालमैत्री स्थानीय शासन बचाउ अन्तर्गतका सूचकहरु मध्ये चर्पी गएपछि, बालबालिकाको दिसा धोए पछि, र खाना खानु, खुवाउनु अघि सावुन पानीले हात धुने परिपाटीको विकास भएका हुनेछ भन्ने उल्लेख भएअनुसार यस वडामा साबुन पानीले हातधुने बानीको विकास भएको छ । १९८९ घरधुरी मा साबुन पानिले हात धुने गरेको पाईयो भने १ घरपरिवारमा घरपरिवारमा सबुन पानीले हात धुने अभ्यासनै छैन ।

४.१७ खानेपानीको श्रोत तथा उपलब्धता सम्बन्धी विवरण

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाका लागि सबै घरधुरीमा आधारभूत तहको खानेपानीको सुविधा उपलब्ध भएको हुनेछ भन्ने सूचकमा उल्लेख भएको छ जुन शत प्रतिशत (१००%) पुरा गर्नु पर्ने हुन्छ । यस वडामा अझैपनि ईनार, कुवा, जरुवा, ट्युबवेल, नदि वा कुलाको पानी पिउन बाध्य छन जसले गर्दा वडामा खानेपानीको पुर्वाधार विकासमा थप लगानी गर्नुपर्ने देरखिन्छ ।

४.१७.१ खानेपानीको मुख्य श्रोत सम्बन्धी विवरण

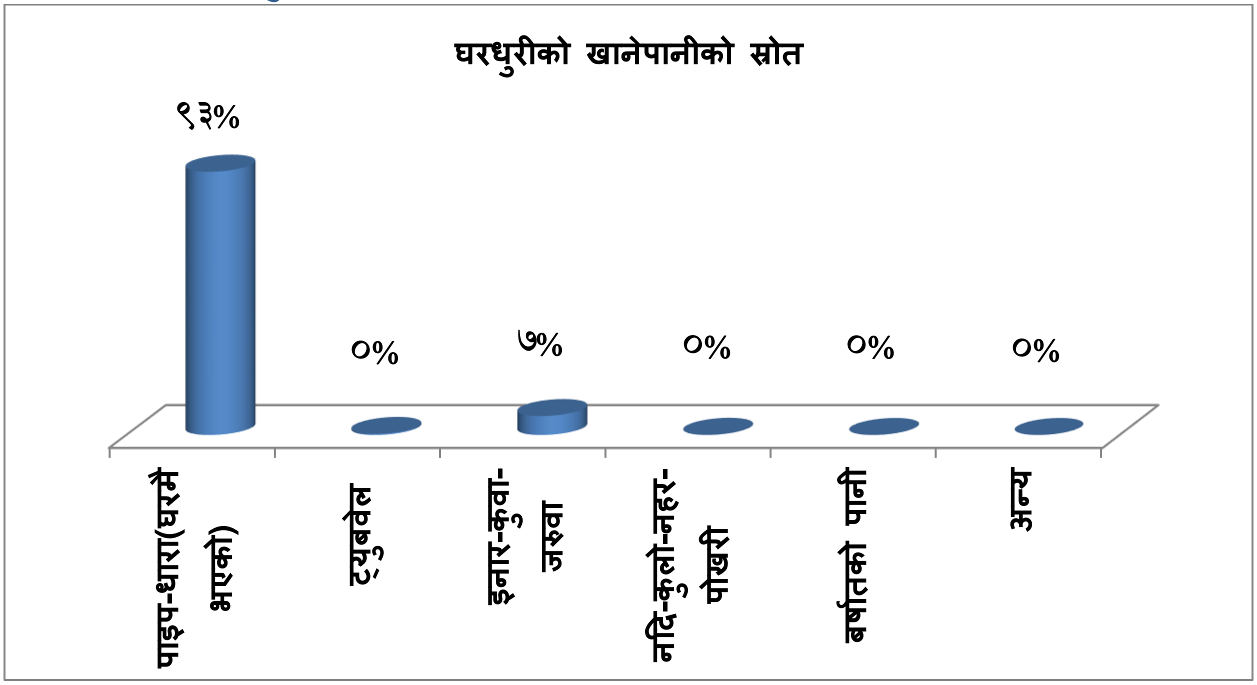

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

कुल २३४५ घरपरीवार रहेकोमा यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा खानेपानीको मुख्य स्रोतको रुपमा घरमै भएको पाईप-धाराको प्रयोग भएको पाईन्छ । ९३% घरपरिवारमा पिउने पानीको लागि घरमानै धारको व्यवस्था रहेको छ । यसैगरी ७% घरधुरीको पिउने पानी मूख्य स्रोतको रुपमा कुवा जरुवा वा अन्य स्थलबाट पानीको व्यवस्थापन गरीरहेका छन् ।

४.१७.२ घर देखि खानेपानीको स्रोत सम्मको समय दुरी सम्बन्धी विवरण

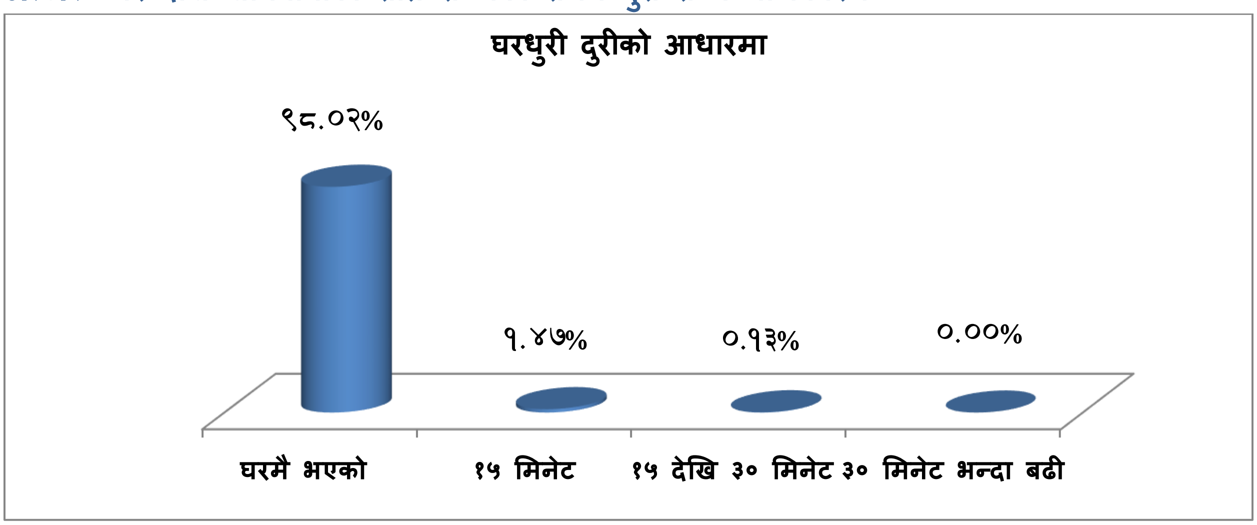

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा रहेका ९८.०२% घरपरिवारको घर-घरमानै खानेपनी धाराको व्यवस्थापन भएको छ भने १.४७% घरपरिवारको लागि १५ मिनेट सम्मको दुरीमा खानेपानीको स्रोत रहेको छ । स्रोतबाटनै सुद्ध पिउने पानि घरमानै उपलव्ध हुने गरेको छ ।

४.१७.३ खानेपानीको शुद्धीकरण बिधि सम्बन्धी विवरण

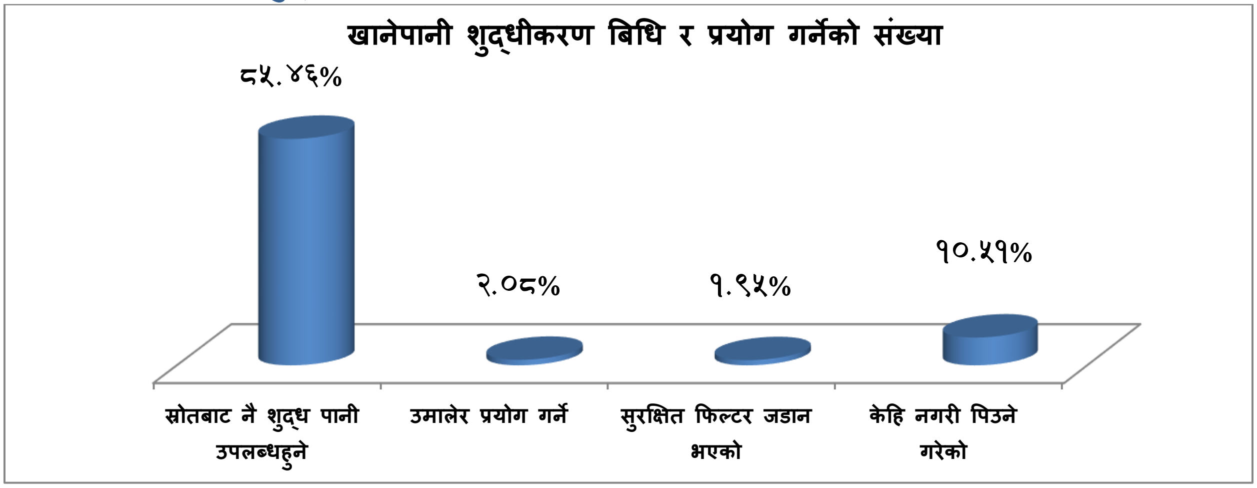

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा खानेपानीको स्रोतको बाट प्रप्त खानेपनीलाई उमालेर, सुरक्षित फिल्टरको प्रयोग गरेर पिउने गरेको पाईयो यसका साथै १०.५१% घरपरिवारमा पानीलाई शुद्धीकरण बिधिको प्रयोग नगरी पिउने गररको पाईयो ।

४.१८ खानेपानीको कारणले बिगत १ वर्षमा लागेका रोग तथा संक्रमणको अवस्था

खानेपानीको कारण बिगत १ वर्षमा लागेको रोग र परिवार संख्या				
क्र. सं.	रोगहरु	संक्रमित परिवार प्रतिशत	संक्रमित परिवार संख्या	कैफियत
१	जिआइडीया	०.०५	१	
२	जुगा	०.०५	१	
३	झाडा-वान्ता	०.८३	१७	
४	रातो रगतमासी	०.१५	३	
५	सेतो रगतमासी	०.१५	२	
६	टाईफोइट	०.२४	५	
७	जन्डिस	०.१०	२	
८	हैजा	०.१९	४	
९	संक्रमित नभएको	९७.८१	२००९	
जम्मा:		१००	२०४५	

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा खाने पानीको लागि घरमै भएको धाराको प्रयोग भएको पाईन्छ यसका अलावा खानेपानीको स्रोतको रुपमा ईनार, कुवा, पोखरीको समेत प्रयोग भएको छ । यसरी खुल्ला स्रोतबाट प्राप्त गरेको पानीलाफ शुद्धिकरण समेत नगरी पिउनाले केहि संक्रमणहरु जस्तै रातो रगतमासी, सेतो रगतमासी, टाईफोइट, जण्डीस जस्ता संक्रमण भएको पाईयो ।

खण्ड ५ वडाको शैक्षिक अवस्था

५.१ महिला तथा बालबालिकाको साक्षरता विवरण

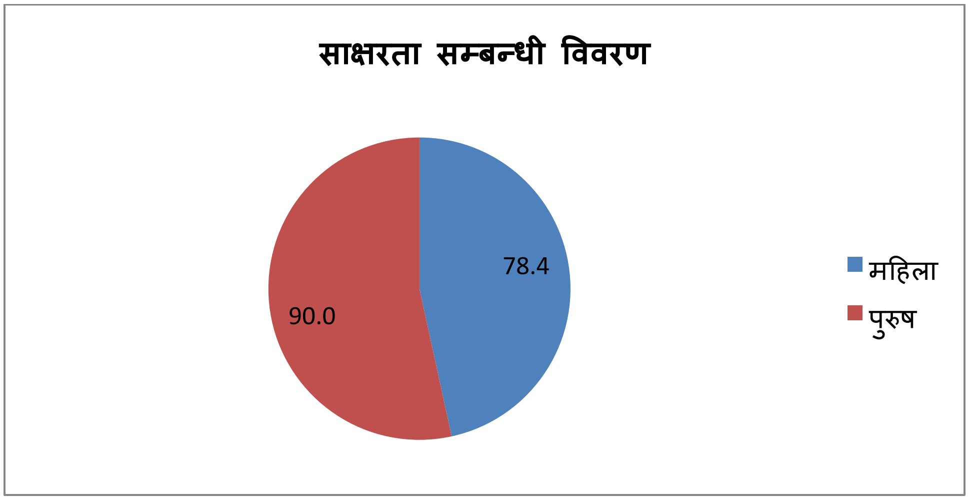

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडामा रहेका ७८.४% महिलाहरु र ९०% पुरुषहरु साक्षर रहेका छन् ।

५.२ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

हेटौंडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ रहेका शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण			
क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना १९	संचालित कक्षा
१	कालिका प्रावि	हेटौडा १९	१ देखि ५
२	श्री गणेश आधारभूत विद्यालय	हेटौडा १९	१ देखि ८
३	निर्मल मावि	हेटौडा १९	१ देखि १२
४	श्री अरनिको मावि	हेटौडा १९	१ देखि १०
५	जीवनज्योति प्रावि	हेटौडा १९	१ देखि ५
६	भैरुङ देवी प्रावि	हेटौडा १९	१ देखि ३
७	नेपाल जापानमैत्री जनहीत प्रा वि	हेटौडा १९	१ देखि ५
८	एपिकल एकेडेमी मा.वि	हेटौडा १९	१ देखि १०
९	सिर्जनशील बौद्ध अनाथ प्रावि	हेटौडा १९	१ देखि ३
१०	अरनिको आधारभूत विद्यालय	हेटौडा १९	१ देखि ८

स्रोतः हेटौडा उपमहानगरपालिका शिक्षा विकास महाशाखा

५.३ छात्रछात्राको विवरण

छात्र-छात्राहरुको विवरण (शैक्षिक सत्र २०८०)				
क्र.सं.	**विद्यालयको नाम**	**बालिका**	**बालक**	**जम्मा**
१	कालिका प्रावि	४६	५३	९९
२	श्री गणेश आधारभूत विद्यालय	२२	३२	५४
३	निर्मल मावि	९२३	७३६	१६५९
४	श्री अरनिको मावि	३५४	२७३	६२७

५	जीवनज्योति प्रावि	१४	२३	३७
६	भैरुङ देवी प्रावि	२६	२२	४८
७	नेपाल जापानमैत्री जनहीत प्रा वि	४२	३९	८१
८	एपिकल एकेडेमी मा.वि	३८	७१	१०९
९	सिर्जनशील बौद्ध अनाथ प्रावि	४२	३५	७७
१०	अरनिको आधारभूत विद्यालय	१७७	१८८	३६५
	जम्मा	१६८४	१४७२	३१५६

स्रोतः हेटौडा उपमहानगरपालिका शिक्षा विकास महाशाखा

यस वडामा १६८४ बालिका र १४७२ बालक गरी जम्मा २१५६ जना बालबालिकाहरु अध्ययनरत छन् ।

५.४ विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा

विद्यालयको विवरण			
क्र.सं.	**विद्यालयको नाम**	संचालित कक्षा	खानेपानीको सुविधा
१	कालिका प्रावि	१ देखि ५	छ
२	श्री गणेश आधारभूत विद्यालय	१ देखि ८	छ
३	निर्मल मावि	१ देखि १२	छ
४	श्री अरनिको मावि	१ देखि १०	छ
५	जीवनज्योति प्रावि	१ देखि ५	छ
६	भैरुङ देवी प्रावि	१ देखि ३	छ
७	नेपाल जापानमैत्री जनहीत प्रा वि	१ देखि ५	छ
८	एपिकल एकेडेमी मा.वि	१ देखि १०	छ
९	सिर्जनशील बौद्ध अनाथ प्रावि	१ देखि ३	छ
१०	अरनिको आधारभूत विद्यालय	१ देखि ८	छ

स्रोतः हेटौडा उपमहानगरपालिका शिक्षा महाशाखा

सवै विद्यालयहरुमा खानेपानिको सुविधा रहेको छ । यस वडामा जम्मा १० ओटा विद्यालयहरु रहेका छन सवै विद्यालयहरुमा खानेपानीको सुवुधा रहेको छ ।

५.५ छात्रछात्राहरुको लागि शौचालयको व्यवस्था

क्र. सं.	बालबालिका अध्ययन गर्ने बिद्दयालयमा शौचालयको व्यवस्था	प्रतिसत	संख्या
१	शौचालयको ब्यबस्था छ	१००	१०
२	शौचालयको ब्यबस्था छैन	०	०
	जम्मा:	**१००**	**१०**

स्रोतः हेटौडा उपमहानगरपालिका शिक्षा बिकास महाशाखा

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा रहेका सवै विद्यालयहरुमा छात्र-छात्राहरुको लागि पानी सहितको छुट्टा छेट्टै शौचालयको व्यवस्था रहेको छ । बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्नका लागि यो सूचक शतप्रतिशत पुरा गर्नु पर्ने व्यवस्था भएअनुरुप प्रत्येक विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा सहित छात्र छात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था भई यसको प्रयोग भएको छ ।

५.६ कक्षाकोठा, फर्निचर, खेल मैदान सम्बन्धि विवरण

विद्यालयको विवरण			
क्र.सं.	**विद्यालयको नाम**	**कक्षाकोठा,फर्निचर**	**खेलमैदान**
१	कालिका प्रावि	छ	छ
२	श्री गणेश आधारभूत विद्यालय	छ	छ
३	निर्मल मावि	छ	छ
४	श्री अरनिको मावि	छ	छ
५	जीवनज्योति प्रावि	छ	छ
६	भैरुङ देवी प्रावि	छ	छ
७	नेपाल जापानमैत्री जनहीत प्रा वि	छ	छ
८	एपिकल एकेडेमी मा.वि	छ	छ
९	सिर्जनशील बौद्ध अनाथ प्रावि	छ	छ
१०	अरनिको आधारभूत विद्यालय	छ	छ

स्रोतः हेटौडा उपमहानगरपालिका शिक्षा विकास महाशाखा

यस वडामा रहेका सवै विद्यालयहरुमा बालबालिकाका लागि प्रयाप्त कक्षा कोठा, फर्निचर, खेल मैदान रहेका छन ।

५.७ विद्यालय जान लाग्ने समय

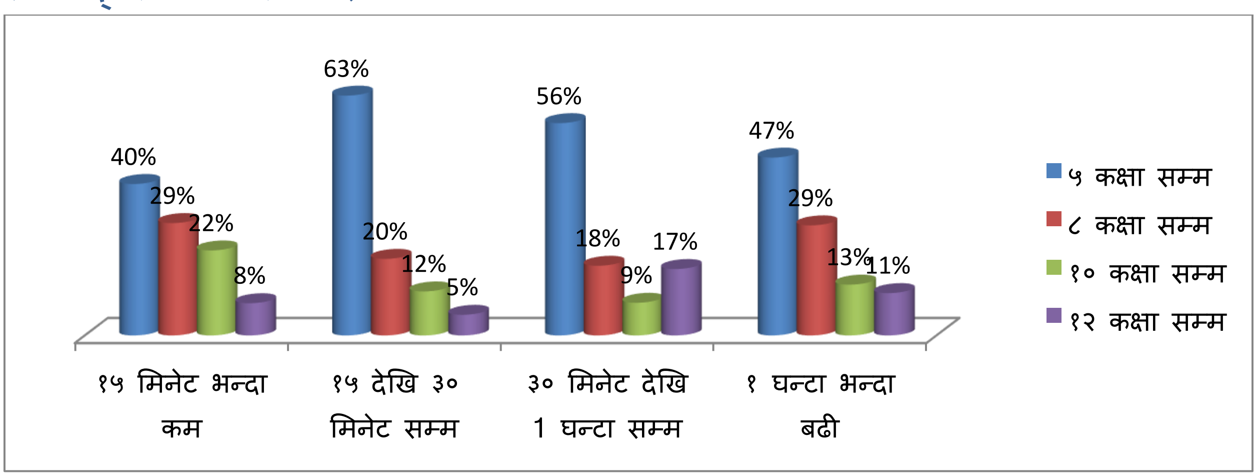

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

कक्षा ५ सम्म अध्ययनरत ४०% बालबालिका १५ मिनेट सम्मको यात्रामा विद्यालय पुग्न सक्छन । ६३% बालबालिकालाई विद्यालय पुग्नका लागि ३० मिनेट सम्मको यात्रा गर्नु पर्दछ । ५६% जना बालबालिकालाई ३० मिनेट र ४७% ६० मिनेट सम्मको यात्रा गर्नु पर्दछ । यस वडाका विभिन् विद्यालयहमा कक्षा ५ सम्म अध्ययनकका लागि बढीमा १ घण्टाको यात्रा गर्नु पर्छ । कक्षा ८ सम्म अध्ययनका लागि बालबालिकाहरुले १ घण्टा सम्मको पैदल यात्रा गर्ने गरेका छन । कक्षा १० सम्म अध्ययनका लागि १ घण्टाको पैदल यात्रा गर्नुपर्ने छ भने १२ कक्षा सम्म अध्ययन गर्ने बालबालिकले १ घण्टा सम्म यात्रा गर्नु परेको छ ।

५.८ विद्यालय जान छोड्नेहरु सम्बन्धि विवरण

बीचमै बिद्यालय छाडेका बालबालिका संख्या			
क्र.सं.	बीचमै बिद्यालय छाडेका बालबालिका संख्या	प्रतिसत	संख्या
१	बालिका	४३	२६
२	बालक	५७	३५
	यौनिक तथा अल्पसंख्यक		
जम्मा :		१००	६१

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

विभिन्न तहमा अध्ययनरत ६१ जना बालबालिकाहरुले विभीन्न कारणले विद्यालय छाडेका छन् । यसरी विद्यालय ३ जना बालकहरु रहेका छन् । विद्यालय छोडने बालबलिकाका आफ्नै फरक-फरक कारणहरु जस्तै पारिवारिक समस्या(घर झैझगडा), बालश्र, आदि रहेका छन् ।

५.८.१ विद्यालय जान छोड्ने कारणहरु सम्बन्धि विवरण

बीचमै बिद्यालय छाडनुको कारण			
क्र.सं.	बीचमै बिद्यालय छाडनुको कारण	प्रतिसत	संख्या
१	बिद्यालय टाढा भएर	१३	८
२	पारिवारिक समस्या(घर झैझगडा)	३	२
३	बिद्यालयको वातावरण(बालमैत्री नभएको)	०	०
४	बालबिवाहको कारण	०	०
५	वालश्रमको कारण	३	२
६	अन्य	८०	४९
जम्मा		**१००**	६१

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणका लागि हाम्रा घरपरिवार, समुदाय, सार्वजनिक स्थान (विद्यालय,सामाजिक चाडपर्व,भेला) मा बालबालिका विरुद्ध हुने हिंसा, वेचविखन, शोषण,बेवास्ता र दुर्व्यवहारमा कमी आएको हुनुपर्ने छ यस वडामा विद्यालय छाडने बालबलिकाका कारणहरुलाई हेर्दा जना बालक रहेका छन् । बालबलिका परिवारिक समस्या अर्थात परिवारका सदस्यहरु विचको झगडा रहेको कारणले विद्यालय छोडनेमा २ जना बालश्रमिक रहेका छन् ।

५.९ बाल विकास केन्द्र वा पूर्व प्राथमिक विद्यालयको विवरण

क्र.स.	विद्यालयको नाम	पूर्व प्राथमिक तह		
		बालिका	बालक	जम्मा
१	कालिका प्रावि	१५	२७	४२
२	श्री गणेश आधारभूत विद्यालय	११	१९	३०
३	निर्मल मावि	७५	९०	१६५
४	श्री अरनिको मावि	५७	२९	८६
५	जीवनज्योति प्रावि	६	१३	१९

६	भैरुङ देवी प्रावि	२३	१४	३७
७	नेपाल जापानमैत्री जनहीत प्रा वि	३०	३१	६१
८	एपिकल एकेडेमी मा.वि	१५	३२	४७
९	सिर्जनशील बौद्ध अनाथ प्रावि	३०	२१	५१
१०	अरनिको आधारभूत विद्यालय	५६	७२	१२८
	जम्मा	३१८	३४८	६६६

स्रोतः हेटौडा उपमहानगरपालिका शिक्षा विकास महाशाखा

५.९.१ बाल विकास केन्द्रमा रहेका बालबालिकाको विवरण

क्र.सं.	इसीडी-बालबिकास केन्द्रमा जाने	प्रतिसत	संख्या
१	बालिका संख्या	४९	१३१
२	बालक संख्या	५१	१३७
	जम्मा :	**१००**	**२६८**

स्रोतः हेटौडा उपमहानगरपालिका शिक्षा विकास महाशाखा

इसीडी-बालबिकास केन्द्रमा मात्र जाने बालबालिकाहरुमा १३१ जना बालिका र १३७ जना बालकहरु रहेका छन्

५.१० विद्यालयम बालबालिकाले पाउने सजाय सम्बन्धी विवरण

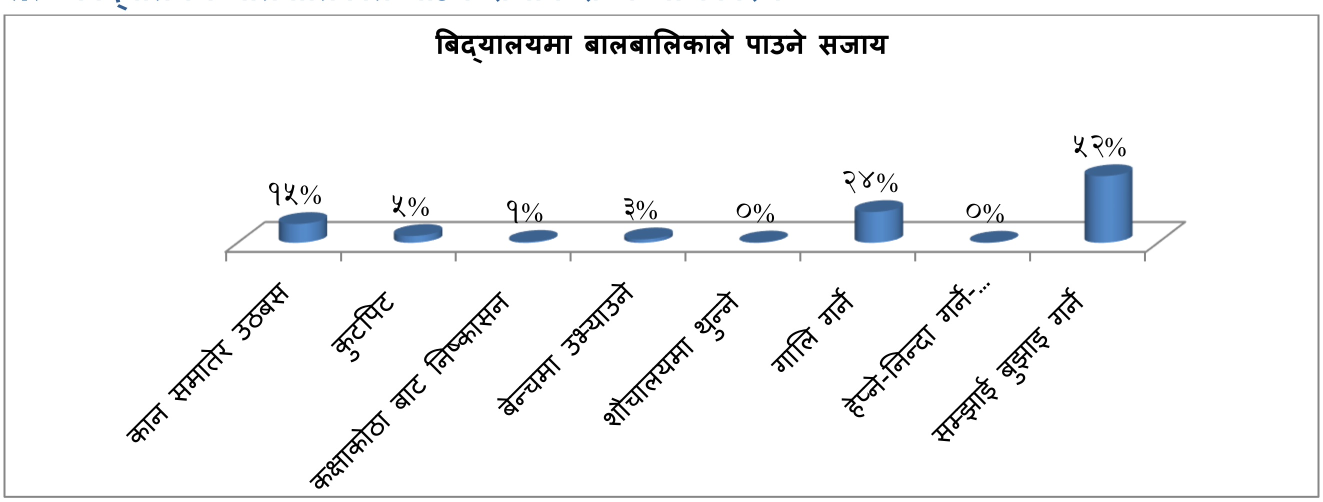

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा कार्यविधीले तय गरेका ५१ सूचकहरु मध्ये स्थानीय तहमा रहेका विद्यालयहरुले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने छैनन् भन्ने सूचक १०० प्रतिशत पुरा गरेको हुनु पर्ने छ तर यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा रहेका विभिन्न विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकाले विभिन्न बहानामा सजाय पाउने गरेका छन् । विद्यालयमा बालबालिकाहरुलाई कान समातेर उठबस गराउने, कुटपिट गर्ने, बेन्चमा उभ्याउने, शौचालयमा थुन्ने विभिन्न गालि गर्ने, मनिवैज्ञानिक तनाब दिने जस्त बालअधिकार हनन् का घटनाहरु भएका छन् ।

खण्ड ६ वडामा बाल संरक्षण

६.१ द्वन्द पिडित तथा जोखिममा परेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा बालबालिकाहरु कुनैपनि प्रकारको द्वन्द तथा जोखिममा परेका छैनन् ।

६.२ विस्तापित बालबालिका सम्बन्धी विवरण

यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा बालबालिकाहरु विस्तापित भएका छैनन् ।

६.३ बालश्रमिक सम्बन्धी विवरण

परिवारको कुनै बालबालिका बालश्रमिकको रुपमा रहेको वा नरहेको				
क्र.सं.	**बालश्रमिक संलग्न रहे/ नरहेको परिवार**	**प्रतिशत**	**संख्या**	**जम्मा**
१	रहेको	०.१	२	४ जनाले उत्तर नदिएको
२	नरहेको	९९.९	२०३९	
जम्मा			२०४१	

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

२०४५ घरपरिवार रहेको यस हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ का २ जना बालिका बालक बालश्रमिकको रुपमा रहेको पाईयो १६ देखि १८ वर्ष उमेर समूका १ बालिका होटलमा र १ बालिका व्यक्तिको घरमा विगत एक वर्षदेखि दैनिक १० घण्टा सम्म काम गरीरहेका छन् । यी दुई बालका हरु विद्यालय जान पाएका छैनन् भने रोजगरदाताबाट गाली-गलौज सहनु परेको छ ।

६.४ परिवारमा बालबालिकामाथि यौन शोषणको घटना

यस वडामा कुनैपनि बालबालिकालाई यौन शोषण तथा बेचविखन जस्ता बालबालिकामाथीको जघन्य अपराध भएको छैन । बालयौन शोषण, दुर्व्यवहार तथा अन्य घटनाहरु घटेको छैन भने कुनै पनि बालबालिका बेचविखनमा परेका छैनन् ।

६.५ सडक बालबालिकाको विवरण

यस वडाका बालबालिकाहरु कुनैपनि सडक बालबालिकाको रुपमा रहेका छैनन । बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणको लागि स्थानीयतहमा सडक बालबालिकाको संख्या शुन्य भएको हुनेछ सडक बालबालिका भएकोमा बालगृहमा राखी ब्यवस्थापन भएको हुनुपर्ने (र सतप्रतिशत पुरा गर्नुपर्ने) भन्ने उल्लेख भएकोमा यो सूचक पुरा भएको पाईन्छ ।

६.६ कुलतमा लागेका बालबालिकाको विवरण

क्र.सं.	संख्या		लागु औषध प्रयोग	प्रतिसतम	संख्या
१	बालिका	१६२३	लागु औषध प्रयोग व्यक्ति भएको परिवार	०.३४	७
२	बालक	१७२७	लागु औषध प्रयोग व्यक्ति नभएको परिवार	९९.६६	२०३४
जम्मा		३३५०		१००	२०४१

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

२०४१ घरपरिवारमा गरीएको घरधुरी सर्वेक्षण अनुसार ३३५० जना बालबालिका रहेका छन् । यस वडामा कुलतमा लागेको बालबालिकाक संख्या ७ रहेको छ । ७ जना बालकले लागु औषध प्रयोग गर्ने गरेको पाईयो । कुलतमा लागेका बालबालिकालाई बालसुधार गृहमा राखने व्यवस्था सतप्रतिशत गराउनु पर्ने बालमैत्री स्थानीय शासन घोषनाको सूचकमा उल्लेख छ ।

६.७ उमेर समूह अनुसार मृत्यु हुने बालबालिकाको विवरण

लिङ्गको आधारमा ५ वर्ष भन्दामुनिको बालबालिकाको मृत्यु विवरण			
क्र.स.	**विवरण**	**प्रतिशत**	**संख्या**
१	मृत्यु बालिका संख्या	०	०
२	मृत्यु बालक संख्या	०	०
	जम्मा संख्या :	०	०

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा ५ वर्षमुनिका दिर्घ रोगको कारण कुनै पनि बालबलिकाको मृत्यु भएको छैन ।

६.८ खाद्यान्न संकटमा परेका बालबालिकाको विवरण

यस वडामा खाद्यान्न संकटमा परेका बालबालिकाहरु रहेका छैनन् ।

६.९ जाडो तथा गर्मिका कारण मृत्य हुने गर्भवति महिला तथा बालबालकाको विवरण

जाडो तथा गर्मिका कारणले नै कुनै पनि गर्भवति महिला तथा बालबालिकाको मृत्यु भएको छैन ।

६.१० संस्थागत हेरचाहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	**बसेको संस्था**	**प्रतिशत**	**संख्या**
१	बालगृह	०	०
२	होस्टेल	८३	१०
३	बोर्डिङ स्कुल	१७	२
जम्मा :		**१००**	**१२**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडाका १२ जना बालबालिकाहरु संस्थागत हेरचाहमा रहेको पाईयो जसमध्ये १० जना होस्टेल र २ जना बोर्डिङ स्कुलमा रहेका छन् । ६ वर्ष सम्मका ७ जना, ७ देखि १० वर्ष सम्मका ३ जना, ११ देखि १४ वर्ष सम्माका १ जना, र १७ देखि १८ वर्ष सम्मका १ जना संस्थागत हेरचाहमा रहेका हुन् ।

खण्ड ७ वडाको आर्थिक विकास

७.१ पेशा तथा रोजगारीको अवस्था सम्बन्धी विवरण

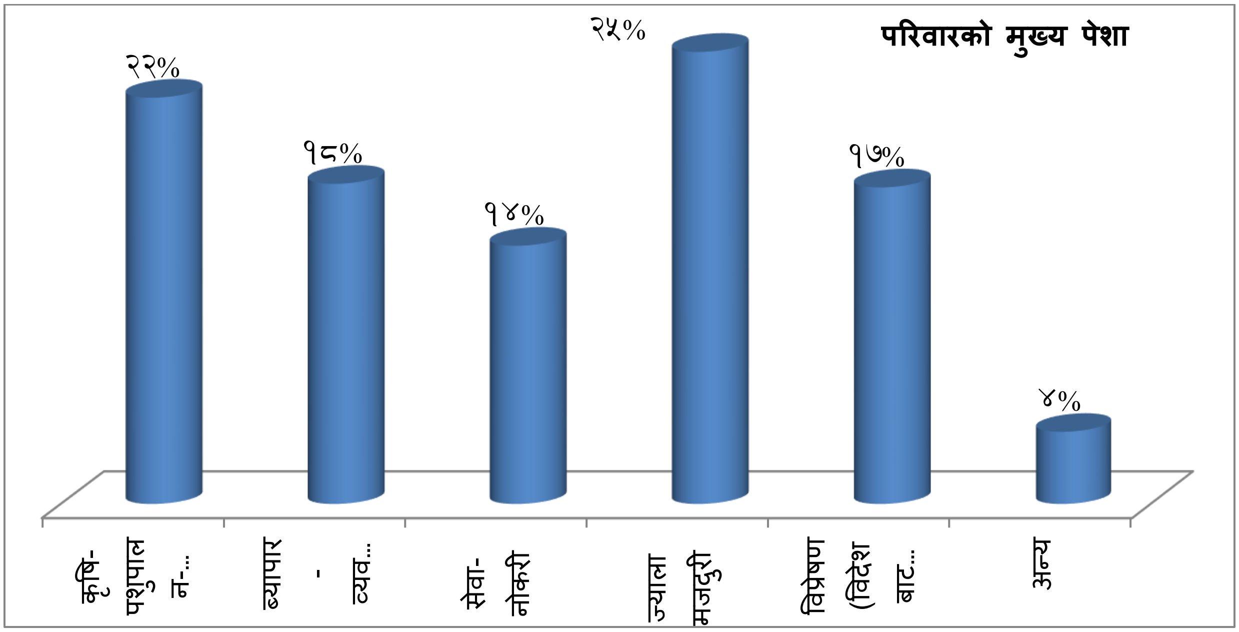

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडाका मानिसहरुको आर्थिक अवस्थालाई हेर्दा आर्थिक स्रोतको मुख्य पेशाहरु कृषि, ज्याला मजदुरी, सेवा-नोकरी, बैदेशिक रोजगारी रहेको छ । २२% घरपरिवार कृषि पेशामा रहेका छन् यसैगरी १८% घरपरिवारले व्यापार व्यवसाया पेशा गर्ने गरेका छन् । सेवा नोकरीमा यस वडाका १४% घरपरिवारका सदस्यहरु रहेका छन् । ज्याला मजदुरीलाई आफ्नो पेशा बनाउने २५% घरपरिवारका सदस्यहरय छन् ।

७.२ युवा रोजगारी सम्बन्धी विवरण

पेशाको आधारमा युवाहरुको संलग्नता				
क्र.सं.	जागिर	ज्याला-मजदुरी	ब्यापार-व्यवसाय	कृषि
१	३०६	३२९	२१८	३१४

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडाका युवाहरु विभिन्न पेशा, कृषि, व्यापार-व्यवसाय तथा रोजगारामा संलग्न रहेका छन । युवाहरु स्वदेशमानै विभिन्न पेशा वा रोजगारीमा रहेको देखिन्छ । जागिर पेशामा कुल ३०६ युवाहरुको संलग्नता रहेको छ, यसैगरी युवाहरु ज्याल मजदुरी पेशामा पनि रहेका छन् यस पेशामा ३२९ जना युवाहरु रहेका छन् । व्यापारमा २१८ जना र कृषि पेशामा ३१४ जना युवाहरु संलग्न रहेका छन् ।

७.३ रोजगारीकालागि विदेशमा गएकाहरुको विवरण

क्र.सं.	परिवारको सदस्यहरु वैदेशिक रोजगारीमा	प्रतिसत	घरपरिवार संख्या	कैपियत
१	गएका छन्	२१.७	४४२	
२	गएको छैन	७८.३	१५९९	
जम्मा :		१००	२०४१	४ जना उत्तर नआएको

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

७.३.१ लिङ्गका आधारमा बैदेशीक रोजगारीमा संलग्न सम्बन्धी विवरण

लिङ्गको आधारमा बैदेशिक रोजगारीमा संलग्नहरुको विवरण				
क्र.सं.	**लिङ्गको आधारमा देशिक रोजगारीमा**	**प्रतिशत**	**संख्या**	
१	महिला	२६.९	१३९	
२	पुरुष	७३.१	३७८	
जम्मा :		**१००**	**५१७**	

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

यस वडाबाट ५१७ जना वैदेशिक रोजगारीमा संलग्न रहेका छन् जसमा १३९ जान महिला रहेका छन् ।

७.४ परिवारको निर्णमा भूमिका (महिला पुरुष)

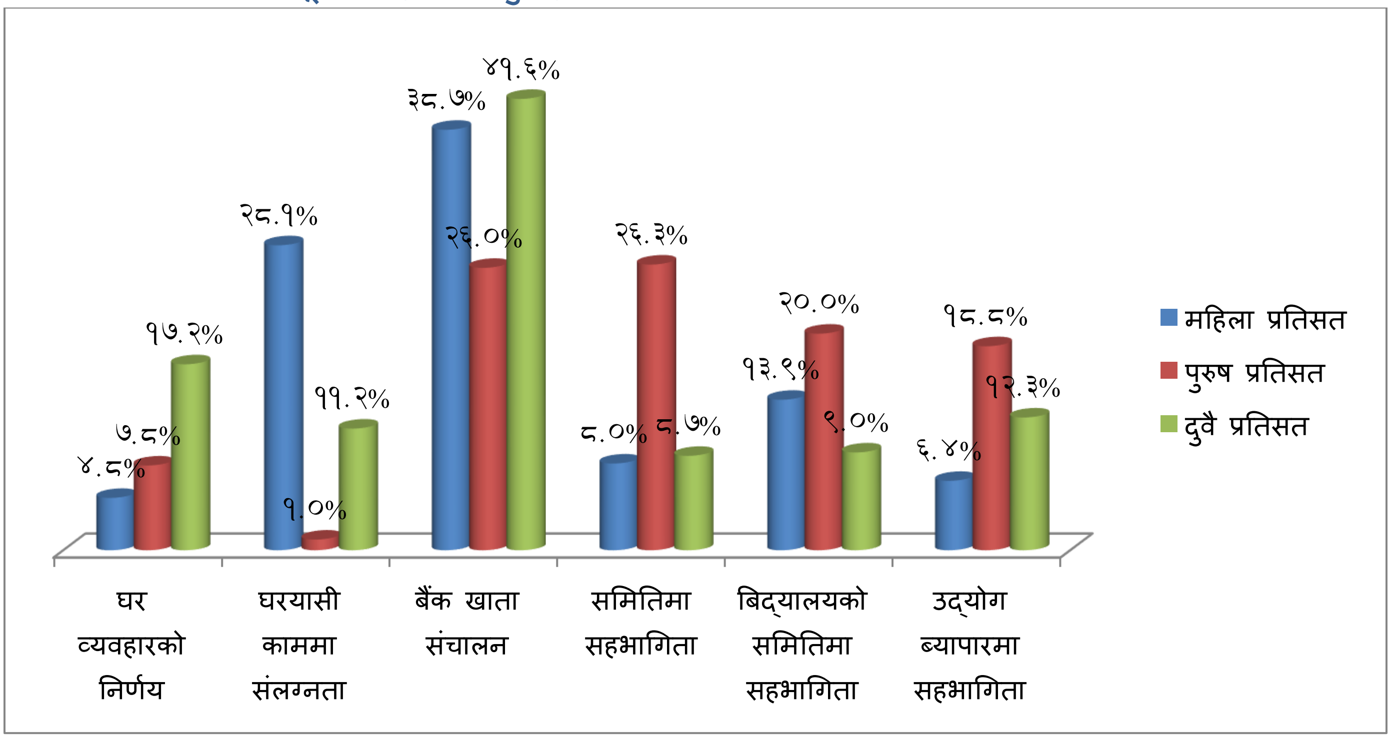

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

खण्ड ८ वडाको प्रकोप तथा शान्ति सुरक्षा

८.१ प्रकोपको विवरण

	प्राकृतिक प्रकोप र परिवार संख्याको विवरण			
क्र.सं.	**विवरण**	**प्रतिसत**	**संख्या**	
१	प्रभावित भएको	०.२	४	
२	प्रभावित नभएको	९९.८	२०३७	
	जम्मा :	**१००**	**२०४१**	**४ जनाले उत्तर नदिएको**

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

हेटौडा उपमहानगरपालिका वडा नं. १९ मा रहेको जम्मा ०.२% घरपरिवारा विभिन्न प्रकारका प्रकोपहरुबाट प्रभावित भएका छन् ।

८.२ बाल अपराधको विवरण

यस वडामा रहेका बालबालिकाको संलग्नतामा मा कुनैपनि अपराधका घटनाहरु भएका छैनन् ।

८.३ परिवारमा सामजिक कुरितिका घटना

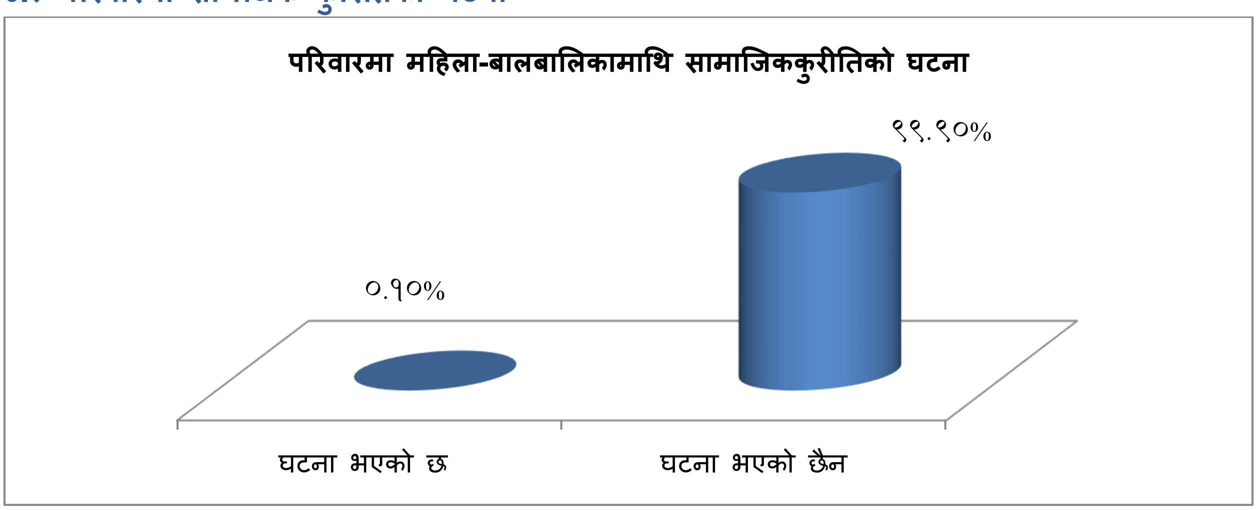

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९

८.४ परिवारमा छोरा र छोरिमा भेदभाव

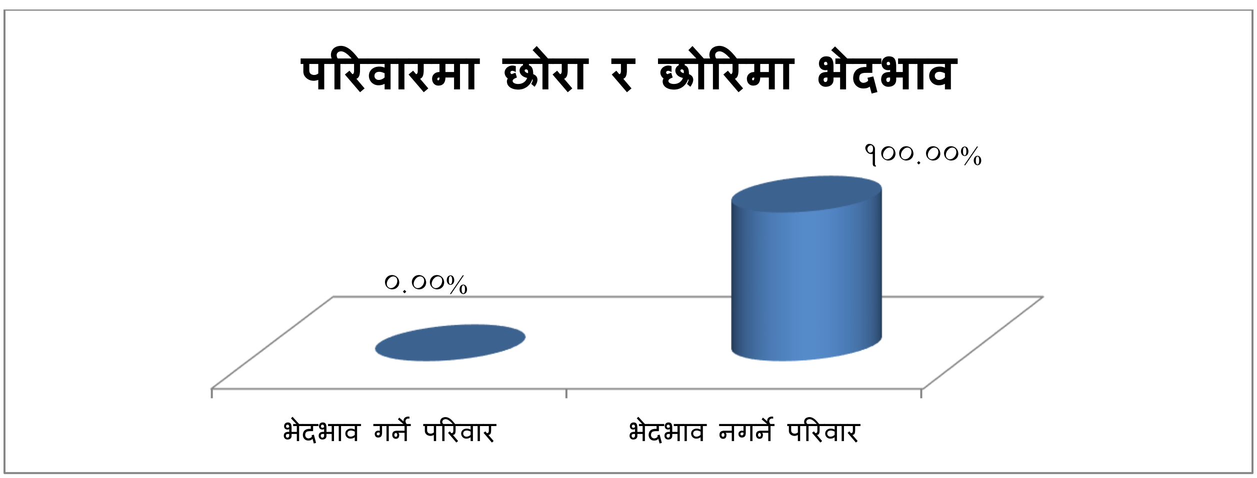

स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७९